

**MUSIIKKIKASVATUKSELLINEN TYÖ SUOMALAISSA
KIRKKOKUNNISSA EKUMENIAN NÄKÖKULMASTA**

Annika Yli-Urpo
Kandidaatintutkielma
Musiikkikasvatus
Jyväskylän yliopisto
Kevätlukukausi 2015

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Annika Suvi Maria Yli-Urpo	
Työn nimi – Title Musiikkikasvatuksellinen työ suomalaisissa kirkkokunnissa ekumenian näkökulmasta	
Oppiaine – Subject Musiikkikasvatus	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Kevätlukukausi 2015	Sivumäärä – Number of pages 43
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Tarkastelen tutkielmassa suomalaisia kirkkokuntia ja niiden musiikkikasvatuksellisesti merkittävää työtä tänä päivänä. Tavoitteena oli saada selville, millaista musiikkitoimintaa kussakin kirkkokunnassa on ja mitkä näistä kirkoista tukevat monipuolista musiikkitoimintaa yhteislaulujen lisäksi, kuten yhtyesoittoa, kuoroja tai orkestereita. Työn avulla halusin myös selvittää, onko evankelis-luterilaisen kirkon lisäksi muilla seurakunnilla palkattuja ja koulutettuja musiikkityöntekijöitä ja jos on/ei ole, niin miksi. Musiikkityöntekijöiden koulutustausta sekä se, perustuuko toiminta palkkaukseen vai vapaaehtoisuuteen kiinnostaa musiikin ammattilaisena. Ekumenia eli kristittyjen yhteinen toiminta yli kirkkokuntarajojen on yksi työn tärkeä näkökulma, ja työn avulla tuon esiin, millaista yhteistä musiikkikasvatuksellista toimintaa eri kirkkokunnilla on tai voisi olla.</p> <p>Aineistona käytin kunkin kirkkokunnan musiikkityön edustajan sähköpostitiedonantoja, seurakuntien verkkosivuja sekä muutamaa kattavaa perusteosta. Näiden pohjalta selvisi, missä kirkoissa musiikilla on merkittävä ja monipuolinen asema seurakunnan toiminnassa. Tutkimus rajautui keskittymään käytännössä kahden Suomen Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkon, Suomen Pelastusarmeijan ja Suomen Vapaakirkon ympärille. Peilaan tutkimuksessa niiden musiikkityötä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan. Muita Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkkoja ja niiden teologiaa, historiaa ja musiikkityötä sivuutaan työssä lyhyesti.</p> <p>Työn tuloksena selvisi, että musiikkitoiminta eri seurakunnissa ja kirkkokunnissa on hyvin vaihtelevaa, mutta musiikkikasvatuksellisesti mielekästä toimintaa on paljon. Tarve kouluttautuneille populaarimusiikin osaajille myös eri seurakunnissa lisääntynee tulevaisuudessa. Tutkimus haastaa kirkkomusiikin, musiikkikasvatuksen ja muusikon koulutuksen ja laittaa pohtimaan, olisiko perinteisen urkujensoiton, laulun ja kuoronjohdon opiskelun ohella mahdollista suunnata enemmän yhtyesoittoon ja ihmisten yhteisöllisten toimintaan kannustaviin musiikkiprojekteihin yhden ihmisen esilaulun sijaan.</p>	
Asiasanat – Keywords kirkkomusiikkikasvatus, musiikkityö, ekumenia, seurakunta, Vapaakirkko, Pelastusarmeija	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	4
2	Ekumeeninen Suomi.....	6
2.1	Suomen Kristilliset kirkot, yhteisöt ja seurakunnat.....	6
2.2	Katsaus Suomen Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkkojen musiikkityöhön.....	9
2.2.1	Suomen evankelis-luterilainen kirkko.....	11
2.2.2	Suomen ortodoksinen kirkko.....	12
2.2.3	Suomen Vapaakirkko.....	14
2.2.4	Katolinen kirkko Suomessa.....	16
2.2.5	Suomen Pelastusarmeija.....	17
2.2.6	Suomen metodistikirkko.....	19
3	Musiikkikasvatuksellinen toiminta seurakunnissa.....	21
3.1	Jumalanpalvelusmusiikki.....	21
3.2	Yhteislaulu ja ylistys.....	24
3.3	Bändit ja orkesterit.....	25
3.4	Kuorot ja lauluyhtyeet.....	26
3.5	Lapsi- ja nuorisomusiikkityö.....	28
3.6	Musiikkityöntekijä: ammattilainen vai maallikko?.....	30
4	Seurakunta musiikkikasvattajana.....	34
	Lähteet.....	41

1 JOHDANTO

Olen lähes koko ikäni ollut evankelis-luterilaisen seurakunnan musiikkityössä mukana, ja muutaman viime vuoden aikana päässyt tutustumaan myös Helluntaiseurakunnan ja Vapaakirkon musiikkityöhön. Evankelis-luterilaisen seurakunnan musiikista on yleensä vastannut kanttori, jolla on koulutuksen puolesta laulu- ja pianonsoittotaidot sekä osaamista urkujensoitossa. Vapaammissa suunnissa puolestaan on ollut jo pitkään ylistysryhmiä, bändejä ja pienimuotoisia musiikkikokoonpanoja yksittäisen kanttorin tai kirkkomuusikon sijaan. Erilaiset Gospel- ja messukuorot ovat löytäneet tiensä myös evankelis-luterilaisen seurakunnan musiikkityöhön, ja monilla paikkakunnilla kirkon musiikkielämä on monipuolista ja rikasta.

Evankelis-luterilaisen kirkon musiikkityöstä löytyy runsaasti tieteellistä tutkimusta, koska se on ollut vuosisatoja vallitseva kristillinen yhteisö Suomessa ja sen musiikkityöntekijälle on olemassa jo pitkään yliopistotasoinen maisterin koulutus ja tutkinto. Kansankirkkomme musiikki on kehittynyt hitaasti aikojen saatossa ja se kuuluu edelleen virsineen ja liturgioineen osaksi monen suomalaisen identiteettiä. Monissa paikoissa kirkko tarjoaa tilojaan myös sekulaarimman musiikin esittämiseksi.

Tässä työssä kartoitan, millaista musiikkitoimintaa ei-evankelis-luterilaisissa seurakunnissa on ja mihin niiden musiikkityö perustuu. Erityisen kiinnostava on eri kirkkokuntien musiikkikasvatuksellinen toiminta, kuten bändit, kuorot, lapsi- ja nuorisotyö sekä ihmisten laulaminen ja laulattaminen. Käsittääkseni suomalaisilla seurakunnilla on paljon musiikkitoimintaa, mutta työn avulla haluan selvittää, mitkä kirkkokunnat tukevat monipuolista musiikkityötä ja miksi.

Työssä on ekumeeninen näkökulma. Tämä tarkoittaa, että tarkastelen useita erilaisia kristillisiä kirkkoja niiden opinnäkemyksen eroista huolimatta. Kimmoke työn kirjoittamiselle oli kiinnostus selvittää, tekevätkö ja voisivatko eri kirkkokunnat tehdä musiikillisesti yhteistyötä yli kirkkorajojen. Ekumeeninen yhteys voisi tuoda erityisesti eri seurakuntien musiikkitoimintaan lisää, jos kyettäisiin lainaamaan toisilta hyväksi havaittuja tapoja ja tottumuksia. Pidän

mielenkiintoisena eri musiikkikulttuureja eri seurakunnissa ja koitan hahmottaa erojen syitä. Työn rajaamiseksi kohdistan tarkastelun niihin kirkkoyhteisöihin, jotka ovat Suomen Ekumeenisen Neuvoston (SEN) jäsenkirkkoja. Musiikkikasvatuksellisesta näkökulmasta mielekkäitä ovat erityisesti sellaiset seurakunnat, joissa monipuolinen hengellinen musiikkielämä nähdään mahdollisuutena toiminnassa.

Lisäksi musiikin ammattilaisena olen kiinnostunut selvittämään, palkkaavatko evankelis-luterilaisen kirkon ulkopuoliset kristilliset tahot musiikin ammattilaisia vai toimiiko musiikkityö vapaaehtois pohjalta. Sibeliuksen Akatemian kirkkomusiikin osasto kouluttaa kirkkomuusikkoja, jotka työllistyvät evankelis-luterilaisen kirkon työhön, ja palkattuja nuorisomuusikkoja on jonkin verran evankelis-luterilaisen kirkon musiikkityössä. Millä perusteella muut kristilliset yhteisöt valitsevat musiikkityöntekijänsä? Vaikuttaako seurakunnan musiikkityöntekijän oma arvomaailma ja vakaumus työntekijän valintaan? Onko kristillisten yhteisöjen omasta mielestä tärkeää, että seurakunnan musiikkityössä toimii musiikkialalle koulutautunut henkilö?

Ottaakseni selvää tämänhetkisestä musiikkitalanteesta eri seurakunnissa otin yhteyttä sähköpostitse eri tahojen ja kirkkokuntien musiikkivastaaviin ja pyysin heiltä lupaa käyttää heidän sähköpostitiedonantojaan työssä. Koska moni ajankohtainen tieto on verkossa, käytän paljon eri seurakuntien verkkosivuilta löytyviä historiapaketteja.

2 EKUMEENINEN SUOMI

Ekumeniaksi käsitetään uskontokuntien välinen tai yhteiskristillinen toiminta, joka tuo ihmisiä yhteen uskontokuntien opinkappaleiden vivahde-eroista huolimatta. Suomessa on monta erilaista uskontokuntaa ja edelleen valtaosin kristillisenä maana on Suomessa monia erilaisia kirkkoja ja yhteisöjä, jotka omalla tahollaan edistävät kristillistä toimintaa. Toimintaan sisältyy paljon musiikkityötä, ja lähes jokainen suomalainen saa kosketuspintaa jossakin vaiheessa elämäänsä eri seurakuntien tarjoamaan musiikkiin häissä, hautajaisissa, kirkollisissa tilaisuuksissa, konserteissa tai vaikkapa rippileirillä. Evankelis-luterilainen kirkko on jäsenmäärältään suurin yksittäinen yhteisö, mutta sen lisäksi Suomessa toimii useita muitakin kristillisiä kirkkoja, joiden välillä on ekumeenista eli yhteiskristillistä toimintaa.

Suomessa toimiva Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) määrittelee ekumenian ja sen toiminnan tavoitteen olevan hajallaan elävän kristikunnan saattaminen keskinäiseen yhteyteen. Neuvoston mukaan kristittyjen yhteys on uskonyhteyttä, mutta myös elämän yhteyttä. Ekumenia on siis sellaista toimintaa, johon kristilliset kirkot ja yhteisöt osallistuvat yhdessä, mutta omista uskontunnustuksistaan käsin. (SEN 2014a.)

Ekumeeninen teologia jaetaan kahteen ekumeniatyyppiin, joista toinen on kristikunnan sisäinen eli klassinen ekumenia ja toinen ei-klassinen, joka yhdistää sekulaarin eli maallisen maailman ja ei-kristilliset uskonnot kristillisiin (SEN 2014a). Tässä työssä tarkastelen ekumeniaa klassisen teologian näkökulmasta ja rajaan tarkasteltaviksi yhteisöiksi Suomalaiset kristilliset kirkot ja liikkeet.

2.1 Suomen Kristilliset kirkot, yhteisöt ja seurakunnat

Suomen Ekumeeninen Neuvosto hyväksyy ekumenian jäsenkirjoiksi tai tarkkailijakirjoiksi Suomessa toimivat kirkot ja kristilliset yhteisöt, jotka ”*tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.*” SEN:n säännöt

pohjautuvat Kirkkojen Maailmanneuvoston yleiskokouksessa New Delhissä 1961 vahvistettuun perustaan, joka on yleisesti kristillisen kirkon määritelmä. (SEN 2014a.)

Suomen kristillisillä kirkkoilla ei ole yhteistä uskontunnustuksen tekstiä, mutta seuraavat kirkot tunnustavat SEN:n mukaan edellä mainitun tunnustuksen jollakin uskontunnustustekstillä: ortodoksiset ja orientaalis-ortodoksiset, roomalaiskatolinen traditio, luterilainen teologia, metodistit, baptistit sekä helluntaiherätys. SEN katsoo kristilliseksi myös sellaiset tunnustuskunnat, jotka eivät ole rekisteröityneet uskonnollisiksi yhdyskunniksi, vaan toiminta on yhdistys- ja säätiölain alaista. Tällainen yhdyskunta Suomessa on esimerkiksi Pelastusarmeija. Suomen helluntaiseurakunnissa on myös muutamia rukoushuoneyhdistyksiä, jotka eivät kuulu Suomen Helluntaikirkkoon. (SEN 2014a.)

Ekumeenisen neuvoston Suomenkielisiä jäsenkirkkoja ovat (SEN 2014b):

Suomen evankelis-luterilainen kirkko,
Suomen ortodoksinen kirkko,
Suomen Vapaakirkko,
Katolinen kirkko Suomessa,
Suomen Pelastusarmeija
ja Suomen metodistikirkko.

Suomenkielisiä tarkkailijakirkkoja ovat (SEN 2014b):

Suomen Adventtikirkko,
Suomen Baptistikirkko,
Suomen Helluntaikirkko
ja Ystävien Uskonnollinen Seura Kveekarit.

Kumppanuusjärjestöiksi Suomen Ekumeeninen Neuvosto hyväksyy Suomessa toimivat kristittyjen yhteyttä edistävät rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt, joita ovat (SEN 2014b):

Hiljaisuuden Ystävät,
Kansan Raamattuseura,
Kirkon Ulkomaanapu,
Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS,
Medialähetys Sanansaattajat,
Opiskelijoiden Lähetysliitto,
Pyhän Henrikin pyhiinvaellusyhdistys,
Sinapinsiemen,

Suomen Ev.-lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus,
 Suomen kristillinen rahanliike,
 Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto,
 Suomen Liikemiesten Lähetysliitto,
 Suomen Lähetysseura,
 Suomen NMKY:n liitto,
 Suomen NNKY-liitto,
 Suomen Piipliaseura,
 Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus,
 Suomen World Vision
 sekä Tuomasyhteisö.

Uskonnot Suomessa –sivusto (2014) on Kirkon tutkimuskeskuksen alainen tietopankki ja jakaa seuraavalla tavalla kristinuskon käsitteen alle kuuluvat kirkot ja liikkeet: Katolinen kirkko, ortodoksiset kirkot, protestanttiset kirkot ja yhteisöt (adventismi, anglikaaniset kirkot, baptismi, helluntailaisuus, kveekarit), luterilaisuus (evangelisluterilaiset vapaaseurakunnat, kirkon herätysliikkeet, Suomen evankelis-luterilainen kirkko sekä muut yhteisöt), metodismi, Pelastusarmeija, unitaarit ja universalistit, vapaakirkollisuus sekä lisäksi tunnustuskuntiin sitoutumattomat evankeliset, uuskarismaattiset, ekumeeniset yhteisöt ja luokittelemattomat yhteisöt. (Uskonnot Suomessa 2014.)

Evankelis-luterilaisen kirkon piiristä 1900-luvun vaihteessa erkaantuneet, alun perin pietistiset herätykset vakiintuivat rukoilevaisuudeksi, herännäisyydeksi, evankelisuudeksi ja lestadiolaisuudeksi. Lisäksi pietismin pohjalta syntyi viidesläisyys, johon kuuluu Suomen raamattuopisto, Kansanlähetys ja Kansan Raamattuseura. Valtaosa näistä herätysliikkeistä on säilynyt osana ev.-lut. kirkkoa, mutta kirkoista eronneita ovat Luterilaiset vapaaseurakunnat, kuten Suomen Vapaa Evankelis-luterilainen Seurakuntaliitto, Suomen tunnustuksellinen luterilainen kirkko ja Luterilaisen Sanan Yhdyskunta. (Uskonnot Suomessa 2014.)

Suomessa toimii kaikkiaan yli 1200 kristillistä seurakuntaa. Hieman alle puolet niistä on evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon alaisia seurakuntia. Lopuista yli 650:stä noin 250 on helluntailiikkeen itsenäisiä seurakuntia ja saman verran on muiden vapaiden suuntien seurakuntia. Muita, uusia itsenäisiä kristillisiä seurakuntia on yli sata. Lisäksi on paljon

kristillisiä yhdistyksiä ja järjestöjä, kuten luterilaisen kirkon herätysliikkeet. (USKOT – RESA 2014.)

Tässä työssä käsite seurakunta tarkoittaa kristillisen kirkon tai liikkeen muodostamaa ihmisyhteisöä, jonka tehtävänä on tuoda yhteen samaan asiaan uskovia ihmisiä. Se on siis sosiologinen yhteisö, joka tarjoaa toimikentän kristittyjen keskenäiselle yhteydelle, hengelliselle työlle, laupeudentyölle ja monipuolisesti myös suomalaiselle musiikkityölle. Ekumenia työssä ilmenee siinä, että sisällytän tarkasteltavaksi klassisen ekumenian sisällä eri asioita teologisesti painottavia kristillisiä yhteisöjä, joiden musiikkityöllä on kuitenkin paljon yhteistä.

2.2 Katsaus Suomen Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkkojen musiikkityöhön

Evangelis-luterilaisen kirkon musiikkityötä on tutkittu paljon, mutta eri kristillisiä liikkeitä yhdistävästä näkökulmasta ei löydy Suomessa niin kattavasti tutkimusta. Ottaakseni selvää ei-evangelis-luterilaisen seurakuntien tämänhetkisestä musiikillisesta tilanteesta otin yhteyttä eri kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen musiikki-ihmiseen tai vastaavaan ja lähetin sähköpostitse kysymyksiä liittyen seurakuntien musiikkityöhön. Sähköpostitiedonantojen lisäksi etsin ajankohtaista tietoa kunkin yhteisön verkkosivustolta ja käytin muutamia kattavia perusteoksia etsiäkseni tietoa kirkkojen historiasta ja niiden teologisten näkemysten ja käytäntöjen yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista.

Klassisen ekumenian käsitteeseen sisältyy monta erilaista kirkkoyhteisöä, mikä laittoi pohtimaan rajausta tarkemmin. Yksi selkeä rajaus oli valita tarkasteluun Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkot ja peilata niiden musiikkitoimintaa evangelis-luterilaisen kirkon pohjalta toisiinsa nähden. Rajaan siis pois myös kirkon herätysliikkeet, sillä vaikka niissä monesta on musiikillisesti merkittävää työpanosta, ne eivät kuulu Suomen Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkkoihin, joita ovat Suomen evangelis-luterilainen kirkko, Suomen ortodoksinen kirkko, Suomen Vapaakirkko, Katolinen kirkko Suomessa, Suomen Pelastusarmeija ja Suomen metodistikirkko.

Alkuperäinen suunnitelma oli ottaa mukaan myös luvussa 2.1 esiteltyt SEN:n tarkkailijakirkot eli Suomen Adventtikirkko, Suomen Baptistikirkko, Suomen Helluntaikirkko ja Ystävien Uskonnollinen Seura Kveekarit, mutta työn laajuuden kannalta koin tarpeelliseksi kohdistaa tarkastelun vain Ekumeenisen Neuvoston varsinaisiin jäsenkirkkoihin. Karsinnan kohteeksi joutuivat myös luvussa 2.1 esiteltyt SEN:n määrittelemät kristittyjen yhteyttä edistävät rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt (ks. s. 6).

Työssä on musiikkikasvatuksellinen näkökulma, jonka avulla tarkastelen, millaista musiikkitoimintaa kussakin kirkossa on, ja mitkä näistä kannustavat musiikkikasvatuksellisesti mielekkääseen, monipuoliseen musiikkitoimintaan. Otan selvää, millainen lauluperinne seurakunnalla on, eli lauletaanko yhteislauluja, virsiä tai ylistyslauluja ja millaisella säestyksellä. Mielenkiintoista on, käytetäänkö yhteislaulun säestykseen urkuja, pianoa tai jotakin muuta musiikkiyhdistelmää. Haastattelussa on kysymyksiä myös kuorotoiminnasta ja johtajan ammattilaisuudesta.

Erityisen kiinnostavaa on tietää, missä yhteisöissä on mahdollisuus erilaisille yhtyeille ja orkestereille. Myös musiikkityöntekijän palkkaus tai palkkaamattomuus kiinnostaa ja se, onko seurakunnan muusikko ammattilainen vai vapaaehtoinen. Lisäksi tiedustelin lapsi- ja nuorisomusiikkityön tilannetta. Kultakin jäsenkirkolta sain vastauksen tiedusteluun. Sähköpostikeskustelut ovat saatavilla liitteinä työn lopussa. Kävin myös henkilökohtaisesti muutaman eri yhteisön jumalanpalveluksessa tai kokouksessa.

Vastauksista esiin nousi useampi seurakunta, joissa musiikki kaikkine eri vivahteineen koetaan erittäin tärkeänä osana seurakunnan työtä. Olisin voinut tehdä samanlaiset kyselylomakkeet kullekin taholle, mutta koska työ rajautui sitä mukaa, kun hahmotin seurakuntien musiikkikenttää, kyselyt olivat hiukan erilaisia riippuen seurakunnasta. Myös oman senhetkisen käsitykseni perusteella tein osasta kysymyksistä aavistuksen johdattelevia (esimerkiksi onko käytössä urut ja perinteinen virsimusiikki vai ylistysmusiikki), jotta kunkin tahon on helpompi vastata kysymyksiin ja jotta saisin kattavampaa tietoa juuri kyseisen seurakunnan musiikkityöstä.

Työ on osittain valikoiva, ja siksi työn tuloksiin ja yhteenvedoon tulee myös lukijan suhtautua kriittisesti. Työn luotettavuuden arvioimisessa pitää ottaa huomioon, että yhden ihmisen henkilökohtainen kokemus ja näkemys oman seurakuntansa työstä on aina subjektiivinen, eikä objektiivista faktatietoa tai laajempaa aineistoa ole käytetty, lukuunottamatta kunkin yhdistyksen verkkosivuilla olevaa tietoa ja muutamaa perusteosta. Tutkimuksen ote on kartoittava ja perustuu tämänhetkisten tietolähteiden antamaan informaatioon, niiden yhdistelyyn ja vertailuun.

Seuraavaksi esittelen kunkin Suomen Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkon historiaa, teologiaa, sen toimintaa lyhyesti sekä yleiskuvan musiikkityöstä.

2.2.1 Suomen evankelis-luterilainen kirkko

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on suomen suurin kristillisten seurakuntien kattoyhteisö. Kirkon sisällä toimii 412 paikallista seurakuntaa, joiden toiminnan muodostavat jumalanpalveluselämä, kaste ja ehtoollinen sekä muut kirkon toimitukset, esimerkiksi avioliittoon vihkiminen ja hautaan siunaaminen. Näiden lisäksi seurakuntien toimintaan kuuluu lapsi- ja nuorisotyö, lähetystyö, diakoniatyö, sielunhoito ja muut kristilliseen sanomaan perustuvat tehtävät. Kirkon seurakuntajako on käytännössä maantieteellinen kuntajako muutamia poikkeuksia lukuunottamatta. Kirkon jäseneksi voi liittyä kasteessa. (EVL 2014a.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon oppi perustuu Martti Lutherin oivalluksiin ja Raamattuun, jota tulkitaan tunnustuskirjoissa. Näitä tunnustuskirjoja ovat Ausburgin tunnustus, sen puolustus, Schmalkaldenin kappaleet, Vähä ja Iso Katekismus sekä Sovinnonkaava. Opinkappaleista huolimatta luterilainen avarakatseisuus lienee syy sille, että kirkko on vakiinnuttanut paikkansa suomalaisena kansankirkkona. (Rossi 1999, 44-45.)

Luterilaisuuden perimmäinen idea on oppi armosta: kirkko on kaikille ihmisille avoin armon yhteisö ja ihminen nähdään etsijänä, joka ei voi tehdä mitään pelastuakseen. Pelastuminen tulee siis täysin Jumalasta. Kirkon opinnäkemyksien laajuudesta kertoo se, että sen sisälle mahtuvat niin henkilökohtaista uskonratkaisua korostavat kuin jo lapsikasteessa uudestisyntymisen

korostajat. Lapsikaste on käytössä siksi, että luterilaisuus käsittää ihmisen olevan syntyessään jo perisyntisen turmelema, ja lapsikasteessa ihminen pääsee osalliseksi Jumalan lapseudesta; hänestä tulee seurakunnan jäsen. Tässä kasteessa Jumala siis poispyyhkii ihmisen syyllisyyden, mutta ei syntisyyttä. Elämänsä ajan ihminen on siis Jumalalle kelpaava, mutta syntinen ja samalla hyvän Jumalan lapsi ja saa pyytää syntejään anteeksi. Monet herätysliikkeet kuitenkin pitävät tärkeänä, että ihminen tekee henkilökohtaisen uskonratkaisun myöhemmällä iällä. (Rossi 1999, 45.)

Kirkolla on käytössä Lutherin mukaiset armonvälineet, jotka mahdollistavat ihmisessä uskon. Nämä ovat Jumalan sana, Raamattu sekä Kristuksen itsensä asettamat sakramentit eli kaste ja ehtoollinen. Suomalaisessa perinteessä lapsikasteen ja siihen liittyvän nimenannon suosion vuoksi lähes jokainen suomalainen osallistuu kansankirkon toimintaan jo lapsesta lähtien. (Rossi 199, 45-46.) Suosiotaan edelleen ylläpitävän rippikoulun kävi 83 prosenttia 15-vuotiaiden ikäluokasta vuonna 2012 (EVL 2013), mikä tarkoittaa, että noin neljä viidestä suomalaisnuoresta tutustuu kirkon nuorisotyöhön ja sen musiikkitoimintaan.

Kirkon musiikkitoiminnan tarkoitus on rikastuttaa jumalanpalveluselämää. Erilaiset musiikillisesti painottuneet messut ovat muodostuneet monelle tutuksi tavaksi toteuttaa uskonelämäänsä. Esimerkiksi Tuomasmessussa tärkeää on rukous ja musiikki, joka voi olla hyvinkin vaihtelevaa, kuten hevimusiikkiin sovitettu Metallimessu. Afrikkalaisessa gospelmessussa jumalanpalveluksen rakenne noudattaa perinteistä liturgiaa, mutta musiikki on nimeensä viitaten afrikkalaista rytmimusiikkia. Popmessua vietetään perhemessun kaavalla, mutta musiikin toteuttavat bändi ja popkuoro. (EVL 2014b.) Esittelen evankelis-luterilaisen kirkon musiikkityötä yksityiskohtaisemmin luvussa 3.

2.2.2 Suomen ortodoksinen kirkko

Ortodoksista kirkkoa kutsutaan Suomen toiseksi kansankirkoksi (Rossi 1999, 52). Suomen ortodoksikirkon keskusrekisterin mukaan Suomen ortodoksikirkon jäsenmäärä oli vuoden 2014 lopussa 61 006, ja suurin määrä jäseniä on ollut vuonna 1940; 81 631 jäsentä. (Suomen ortodoksikirkon keskusrekisteri 2015.)

Suomeen ortodoksisuus saapui Valamon luostarin myötä 1100-luvulla, ja uskonpuhdistuksen jälkeen Ruotsalaiset sotajoukot tuhosivat Valamon moneen otteeseen tappaen luostarin munkit ja polttaen sen rakennukset. Silti saarelle päätyi aina uusia munkkeja rakentamaan luostaria. 1800-luvulla, autonomian aikana perustettiin Karjalan hiippakunta ja Suomen kreikkalaiskatolinen kirkkokunta perustettiin vuosien 1918-19 taitteessa. Toisen maailmansodan jälkeen kirkko menetti lähes koko maaomaisuutensa Neuvostoliitolle, mutta menetyksistä huolimatta Uuden Valamon munkkiluostari perustettiin Heinävedelle ja Lintula sai nunnaluostarinsa. (Rossi 1999, 52-53.)

Opin perustana ortodoksikirkossa ovat Raamattu ja sen apokryfikirjat, ortodoksinen traditio sekä seitsemän ekumeenisen kirkolliskokouksen lausunnot. Oman nimensä, ”oikein ylistävä”, mukaisesti ortodoksit uskovat olevansa alkuperäisen apostolisen kirkon jatke. Kirkon mukaan poiketen luterilaisuudesta ihminen ei pelastu yksin armosta, vaan hän jumalallistuu uskon ja hyvien tekojensa kautta. Opista pitävät kiinni tarkasti koko kirkko ja sen piispat, ja kirkon opin mukaan vain yksin yhteydessä kirkkoonsa seurakuntalainen on pelastettu; yhteydessä kirkkoon hän on Kristuksen puolella ja hänellä on osallisuus tulevaan elämään. (Rossi 1999, 53.)

Ottaakseni selvää ortodoksikirkon musiikkitoiminnasta otin yhteyttä Ortodoksikuoro Krysostomoksen kuoronjohtajaan Mikko Sidoroffiin, joka on opiskellut Sibelius-Akatemiassa Ortodoksimusiikkia ja kuoronjohtoa ja myös säveltää ortodoksimusiikkia. Sidoroff kertoo ortodoksikirkon musiikin olevan aina vokaalista eli säestyksetöntä, mikä tarkoittaa, että jumalanpalveluksissa ja muussa ortodoksisessa musiikissa ei ole ollenkaan soittimia. Sidoroff mainitsee Suomen ortodoksikirkolla olevan vallalla slaavilainen musiikkiperinne, mikä tarkoittaa neljäänistä kuorolaulua. Kuoro- ja lauluperinteen Sidoroff näkee Suomen mittakaavalla melko vaatimattomana, sillä ortodokseja on vähän ja laulajakunta varsin iäkästä. Osa palveluksissa lauletuista lauluista lauletaan ns. kansanlauluna, mikä osallistaa riviseurakuntalaisen musiikkiin. Nykyään hyväksytään jo vähän kokeilullisempaa musiikkia, mutta tästä huolimatta Sidoroff kokee musiikkiperinteen vielä varsin ”konservatiivisena”. (Sidoroff 2014.)

Musiikillisesti ortodoksikirkon kuoroista ja musiikista vastaa kanttori, joka on kuukausipalkattu seurakunnan työntekijä. Joensuun yliopisto kouluttaa näitä teologian maistereiksi valmistuvia kirkkomuusikkoja, ja aiemmin Kuopion pappisseminaarissa opiskelleilla on myös kelpoisuus toimia kanttorina ortodoksikirkossa, Sidoroff toteaa. Yliopiston alaisuuteen koulutus siirtyi 90-luvun alussa, ja Sidoroff muistelee Helsingin ortodoksiseurakunnan olevan ainoa, jolla on nuorisokanttori. Joensuussa ja Helsingissä on musiikkileikkikoulutoimintaa. Yleisesti ottaen kirkon musiikkiresurssit ovat kuitenkin pienet, toteaa Sidoroff. (Sidoroff 2014.)

Ortodoksisen kirkon perinteeseen kuuluva kirkkolaulu on Valamon opiston rehtori Sirpa Korialan sanoin ”laulettua rukousta ja soivaa uskonoppia”. Suomen ortodoksisella kirkolla on käytössä paljon vanhoja venäläisiä kirkkomelodioita, mutta myös suomeksi sovitettuja venäläisten säveltäjien teoksia. Bysanttilaisen perinteen mukaan kirkkolaulu on alun perin yksiäänistä, mutta suomalainen traditio on tuonut kirkkolauluun mukaan monia tyylisuuntia. (Kirkkolaulu 2014.)

Laatokan Valamon luostarissa on syntynyt valamolainen sävelmistö, joka on yhdistelmä venäläistä harmoniaa ja luostarin asketismia. Toinen, kiovalainen sävelmistö, edustaa venäläistä moniäänistä kirkkolaulua. Resitointi eli tekstien laulaminen on hallitseva elementti ortodoksisessa jumalanpalveluksessa, ja lähes kaikki tekstit tuotetaan laulaen lukuunottamatta papin opetusta. Koriala toteaa resitatiivien olevan osa jumalanpalveluksen harmonista kokonaisuutta, ja se keskittää ihmisen ajatukset rukouksen maailmaan. (Kirkkolaulu 2014.)

Ortodoksiseen perinteeseen kuuluu kirkkokuoro, ja sen tehtävänä on sitoutua kuoron toimintaan opiskelemalla ja harjoittelemalla perinteistä sävelmistöä sekä laulaa jumalanpalveluksissa. Kirkkoveisuja on tarkoitettu myös kirkkokansan laulettavaksi. Perinteen mukaan mekaanisella soittimella ei voi tuoda esiin itsenäisesti sanomaa, eli vain ihmisäänellä voi tuoda ilmi opetuksen sisältöä. Koriala ehdottaakin, että ihmisääni on kaunein soitin. (Kirkkolaulu 2014.)

2.2.3 Suomen Vapaakirkko

Vapaakirkollinen herätysliike sai alkunsa 1879 lähetyssaarnaaja Lordi Rastockin vierailulla Helsingissä. Lähtökohdat ovat luterilaisuudessa ja angloamerikkalaisessa herätyskristillisyydessä. Keskeistä liikkeelle on henkilökohtainen uskonratkaisu ja aktiivinen osallistuminen erilaisiin kristillisiin tilaisuuksiin ja toimiin. Toimintaan kuului aluksi evankelointityön ohella raittius- ja pyhäkoulutyötä, turvakotien perustamista, kansankeittiöitä ja yömajoja. Vapaakirkon historian varhaisvaiheissa toiminta oli epävirallista ja tavallaan laitonta, sillä seurakunnilla ei ollut omistusoikeutta, kastamattomia lapsia ei hyväksytty kirkonkirjoihin ja avioliittoon vihkiminen oli hankalaa. Suomenkieliset järjestäytyivät 1923 Suomen Vapaakirkoksi uskonnonvapauslain tultua voimaan. (SVK Historia 2014.)

Vapaakirkko eroaa opillisesti evankelis-luterilaisesta korostamalla armolahjoja ja Pyhän Hengen henkikastetta. Keskeisiä työmuotoja on lähetystyö. Vapaaseurakunta on ollut mukana Hengellisen laulukirjan teossa. Ekumeenista yhteyttä Vapaakirkolla on luterilaisten ja helluntailaisten kanssa. (SVK Historia 2014.) Jäseniä Suomen Vapaakirkolla oli 14 172 vuonna 2014 ja seurakuntia yhteensä noin sata (Vapaakirkko 2015).

Suomen Vapaakirkolla on monipuolista musiikkitoimintaa, ja kirkon oman käsityksen mukaan musiikki on tärkeä väline Jumalan kohtaamisessa. Koko seurakunnan osallistuminen jumalanpalvelukseen laulamisen kautta antaa kokemuksen yhteydestä. Tilaisuudet alkavat yleensä ylistysosuudella ja jatkuvat Hengellisen laulukirjan (1976) rukous-, kiitos- ja seurakunta-aiheisilla lauluilla. Jumalanpalveluksissa myös muu musiikki on suuressa osassa: on kuoroja, lauluryhmiä, yksinlaulajia ja orkestereja. Lapsia, nuoria ja aikuisia kannustetaan käyttämään musiikillisia lahjojaan ja palvelemaan seurakuntaa erilaisissa musiikillisissa toimissa. Myös esim. rap-musiikki on suosittua Vapaakirkon tilaisuuksissa. Monilla seurakunnilla on oma ylistysbändi, ja yhtyeet soittavat omaa musiikkiaan. Vapaakirkon oma kustantaja Päivä Osakeyhtiö kustantaa äänitteitä. (SVK Musiikki 2014.)

Kansainvälisyys näkyy Vapaakirkon ylistysmusiikissa ja orkesterien musiikissa. 1870-luvulta lähtöisin oleva englanninkielinen herätyskristillinen musiikki antaa reippaan sävyn tilaisuuksiin. Harpunsäveliä-niminen laulukirja oli käytössä vuoteen 1976 asti, kunnes tilalle tuli yhteinen vapaitten suuntien Hengellinen laulukirja. (SVK Musiikki 2014.)

2.2.4 Katolinen kirkko Suomessa

Katolinen kristillisyys saapui suomeen 1100-luvun puolivälissä. Uskonpuhdistuksen jälkeen katolisuus katosi melkein kokonaan Suomesta 1500-luvulla, mutta palasi Suomeen venäjän armeijan sielunhoitajien kautta 1800-luvulla. (Rossi 1999, 77.) Suomen katolisen kirkon tiedotuskeskuksen toimitussihteerin Katri Tenhusen tiedonannon mukaan kirkolla on Suomessa vain noin 8 000 jäsentä (Tenhunen 2014), kun eri puolilla maailmaa Roomalaiskatoliseen kirkkoon kuuluu kaikkineen yli miljardi jäsentä (Rossi 1999, 77).

Katolinen oppi korostaa Jumalan pyhittävää armoa, jonka kutsuun ihminen vastaa teoillaan. Ihminen tekee kaiken pelastuakseen, mutta ilman armoa silti ei ole mahdollista saavuttaa iankaikkista elämää. Armon ihminen saa pyhässä kasteessa, jossa Jumala poistaa ihmisen perisynnin ja tekee ihmisen Jumalalle kelpaavaksi. Poiketen muista SEN:n jäsenkirkoista katolisuuden mukaan Kristuksen ristillä kärsimä rangaistus ei kuitenkaan poista kaikkia synnin rangaistuksia, vaan ihminen joutuu kuoleman jälkeen kiirastuleen, jossa sielut puhdistuvat. Tämän jälkeen ihminen pääsee kohtaamaan Jumalan. (Rossi 1999, 77-78.)

Suomessa katolisella kirkolla ole palkattuja urkureita tai kanttoreita, koska hiippakunta on köyhä ja rahaa ei kerry, kuten luterilaisella kirkolla verotuksen kautta. Kuorojen olemassaolon Tenhunen toteaa riippuvan kuoronjohtajien omista resursseista: välillä joissakin seurakunnissa on ollut lapsikuoro ja joissakin ei. Katolisella kirkolla on kyllä ammattimuusikkoja, Sibelius-Akatemiasta valmistuneita urkureita. (Tenhunen 2014.)

Katolisen kirkon Pyhän Henrikin katedraalin kirkkomuusikko Marko Pitkänen valottaa työnkuvaansa urkurina ja mainitsee, että gregoriaaninen lauluperinne on tärkeällä sijalla Henrikin

katedraalissa, muun muassa latinan- ja kansankielistä kuoromusiikkia laulavan lauluyhtyeen toteuttamana. Virret ja hymnit ovat siis katolisessa liturgiassa tärkeässä osassa. Pitkänen avaa lisää katolisen kirkon lauluperinnettä kertomalla, että hiippakunnassa on käytössä laulukirja ‘Cantemus’, joka sisältää latinan- ja suomenkielisiä messusävelmiä, virsiä ja hymnejä. Myös ruotsinkielinen laulukirja ‘Cecilia’ on olemassa. Koska katoliset tulevat eri kansallisuuksista, eri kansallisilla ryhmillä on omia laulukokoelmia, kuten puolan-, englannin-, italian-, espanjan-, tagalogin ja vietnaminkieliset laulukirjat. (Pitkänen 2014.)

2.2.5 Suomen Pelastusarmeija

Pelastusarmeija syntyi 1865 Itä-Lontoossa, metodistitaustaisten William ja Catherine Boothin kutsusta tuoda slummien asukkaille hengellistä, aineellista ja moraalista hyvää kurjuuteen. Kristillinen Lähetys kävi sotaa ihmisen ja yhteiskunnan pahuutta vastaan, ja siitä sana “vapaaehtoisten armeija” on saanut nimensä, myöhemmin sanan vapaaehtoisuus tilalle Pelastus. Siihen aikaan uusi järjestö kohtasi runsaasti vastustusta, koska sen evankelioimistyyli ja prostituoitujen, köyhien ja laitapuolen kulkijoiden kohtaaminen oli täysin totutun vastaista. Myös sotilaallinen järjestys, naispappuus sekä iskelmistä uudelleen sanoitettu musiikki herättivät hämmennystä. (Pelastusarmeija 2014.)

Liike tuli Suomeen 1880-luvulla, kun Constantin Boije oli Ruotsissa tutustunut pelastussotilaisiin. Hän käynnisti liikkeen Helsingissä ja sai perustajan William Boothin vierailemaan suomessa 1897. Alkuvaiheessa sotilaiden univormut hämmensivät suomalaisia ja kokouksia häirittiin ja sotilaita jopa kivitettiin. Nykyään järjestön toimintaa pidetään sosiaalisesti erittäin tärkeänä, sillä ”soppaa, saippuaa ja sielunhoitoa” -lause kannustaa pelastusarmeijalaisia jakamaan köyhille ruokaa, huolehtia köyhien terveydestä ja julistaa heille evankeliumia Jeesuksesta. Yksi tunnetuimmista toimintamuodoista Pelastusarmeijalla Suomessa on kirpputorit, joulukeräys ja yömajat. Kaikki tuotto käytetään auttamistyöhön, hyväntekeväisyyteen ja evankeliumin julistamiseen. (Rossi 1999, 69-70.) Jäsenmäärältään liike on Suomessa varsin pieni, vuonna 2006 siihen kuului vain noin 900 henkeä (Turun Sanomat 2006).

Suomen Pelastusarmeijan musiikin uurtaja Jorma Pollari (2014) kertoo William Boothin todenneen: *"Saatana on ottanut palvelukseensa parhaat sävelet, mutta me anastamme ne häneltä takaisin ja panemme niihin hengelliset sanat"*. Liikkeen alkuaikoina oli sanottu, että Pelastusarmeija tulee laulamalla kulkemaan yli maailman. Pollari esittelee Pelastusarmeijan musiikkia ja kertoo sen olevan hyvin monimuotoista. Tyylillisesti oikeastaan kaikki tyylit ovat edustettuina: on valsseja, countrya, rock- ja jazz-sävellyksiä, jotka on sanoitettu uudelleen hengelliseksi. Lapsille ja nuorille oli aiemmin oma laulukirja, mutta sitä ei Pollarin mukaan nykyään käytetä. (Pollari 2014.)

Pollari näkee liikkeen kansainvälisyyden tuovan musiikille omat haasteensa, sillä suosituksena on huomioida ne musiikilliset muodot, jotka ovat kullekin kulttuurille ominaisia. Eri maissa on eri soittimia, musiikkityylejä ja rytmejä, ja ne pitää Pelastusarmeijan suosituksen mukaan sallia musiikissa. Muun muassa Suomessa käytetään haitaria jumalanpalveluksissa, ja pari vuosikymmentä sitten yhteislaulua säestettiin myös haitarin sukuisella konrsetiinalla. Musiikin yksi elementti on yhdistää pelastusarmeijalaisia koko maailmassa, ja tämän vuoksi perustaja Boothin laulu ”Oi armonsa meri niin valtava on” on käännetty usealle kielelle ja sitä lauletaan kaikissa Pelastusarmeijan tavottaneissa maissa. (Pollari 2014.)

Pelastusarmeijan musiikkia on luonnehdittu välillä liian iloiseksi ja rytmikkääksi, kertoo Pollari. Osa ihmisistä viehättyy ja osa paheksuu. Harva kuitenkaan tietää, miten monimuotoista Armeijan musiikki on: reippaiden ja rempseiden marssien ohella Pollari kuvailee osaa kappaleista hivelevän kauniiksi, ja myös haasteellisia melodioita löytyy. Yhdistyksellä on myös kristilliseen perinteeseen kuuluvia hiljentymistä ja rukousta syventäviä lauluja. (Pollari 2014.)

Musiikin kepeydelle on historiallinen selitys: piti saada nopeasti herätettyä kadun kansa ja saada lauluja sieltä kääntyneiden laulettavaksi. Ajan suosittut iskelmät ja jopa juomalaulut päätyivät Pelastusarmeijan hengelliseen työhön niin, että niihin kirjoitettiin hengelliset tekstit. (Pollari 2014.) Näkisin itse tällaisen onnistuneen vain aikana, tekijänoikeuksista ei ole ollut mitään ymmärrystä. Pollari jatkaa, että ajan hitaat hymnit eivät purreet juuri kehenkään, ei kaduilta kääntyneisiin eikä evankelioimistyössä tavoitettuun kuulijakuntaan. Siksi Pelastusarmeijan oma

Joy Strings -yhtye ja koko Armeijan idea musiikillisesti onkin, että evankelioimistyössä on käytettävä musiikkia, jota kohderyhmä ensinnäkin ymmärtää ja toisekseen jaksaa kuunnella. Suomessa ei ole Pollarin mukaan lainattu iskelmien melodioita, mutta moni kansanlaulu, kuten Tuoll' on mun kultani, on päätyntä uusilla hengellisillä sanoilla Pelastusarmeijan lauluksi. (Pollari 2014.)

Kansainvälisesti Pelastusarmeijan musiikin isänä pidetään Richard Slateria, joka tuli toimintaan 1800-luvun lopulla, kertoo Pollari. Kaikkein suosituimmat, joka mantereella laulettu sävelmät, ovat John Larssonin ja John Gowansin tekemiä. Tämä kaksikko oli erikoistunut musikaaleihin, ja kaikkien maiden laulukirjoissa on näitä kappaleita. Tuottaakseen musikaalia on Pollarin mukaan tarvinnut teatterikasvatuksen työskentelytapoja, ilmaisutaidon ohjausta ja soiton ja laulun harjoittamista, eikä Pelastusarmeija ole koskaan karsastanut draaman käyttöä hengellisessä työssä, vaikka aikoinaan teatterissakäynti on ollut tuomittavaa. (Pollari 2014.)

Koska Suomen Pelastusarmeija haluaa olla ekumeeninen ja osa yhteiskristillistä kirkkoa, sen laulukirjaan kuuluu myös yhteiskristillisiä lauluja, kuten Hengellisen laulukirjan lauluja ja evankelis-luterilaisen virsikirjan virsiä. Pelastusarmeijalle ilmestyi uusi laulukirja 2014. Kirjaan sisältyy uutena tulokkaana lauluja Adventtiseurakunnan kokoelmista sekä muista laulukokoelmista. Valintakriteerinä on ollut teksti ja sen sopivuus Pelastusarmeijan näkyyn ja missioon, mutta uudessa laulukirjassa painopiste on ensisijaisesti ollut Armeijan omassa musiikissa. Pollari mainitsee Vappu Lystin, suomalaisen lauluntekijän, jonka kappaleita on päässyt huomattavan monia uuteen kirjaan. (Pollari 2014.)

2.2.6 Suomen metodistikirkko

Metodismi syntyi John Wesley'n toimesta yhdysvalloissa vuonna 1784, anglikaanisen kirkon sisäisenä herätysliikkeenä. Suomeen liike tuli 1800-luvun puolivälin jälkeen merimiesten ja siirtolaisten mukana. (Rossi 1999, 86.) Suomen metodistikirkko kuuluu maailmanlaajuiseen Yhdistyneeseen Metodistikirkkoon (The United Methodist Church), joka toimii yhdessä eri maailman kristillisten kirkkokuntien kanssa. Metodistit uskovat seurakunnan olevan uskoven

yhteisö, jota itse Jeesus Kristus johtaa. Metodistikirkko on sikäli ekumeeninen, että se ei rajaa seurakunnan jäsenyyttä kirkkokuntaan tai paikalliseen seurakuntaan, vaan kirkko kattaa kaikki uskovat koko maailmassa. (Metodistikirkko 2014.)

Kirkkokunta perustaa oppinsa John Wesley'n kirjoittamiin 25 uskonkappaleeseen, jotka puolestaan perustuvat anglikaanisen kirkon oppeihin. Seurakunnan jäseniltä riittää henkilökohtainen uskontunnustus, ja jokaisella on vapaus muodostaa oma näkemyksensä opillisista asioista. (Metodistikirkko 2014.) Kirkolla on käytössä lapsikaste, mutta kirkko kuitenkin korostaa henkilökohtaista uskonratkaisua. Uudestisyntyneen kristityn elämään kuuluvat pyhitys, kilvoitus ja hengellinen kasvu, sekä vastuu yhteiskunnallisista asioista. (Rossi 1999, 86.)

Helsingin metodistiseurakunnan sivulta löytyvän määritelmän mukaan jäseneksi otetaan tilaisuudessa, jossa esitetään viisi kysymystä liittyen uskovan, Jumalan ja seurakunnan välisen liiton solmimiseen. Jotta ihminen voidaan hyväksyä seurakunnan jäseneksi, hänen pitää tunnustaa kristillinen usko ja hänen tulee olla kastettu. Muiden kirkkojen kasteet hyväksytään, joten uskovaa ei tarvitse kastaa uudelleen, ellei hän itse sitä tahdo. Seurakuntaan kuuluvan oletetaan myös toimivan aktiivisesti omassa seurakunnassaan. (Helsingin metodistiseurakunta 2015.)

Tampereen Metodistiseurakunnan sivuilla puolestaan avataan musiikkityötä ja kerrotaan sen tarkoituksena olevan järjestää musiikkia ja ylistystä seurakunnan tilaisuuksiin, mutta myös tarjota muusikoille luonteva palvelutehtävä. Metodistiseurakunnan sivuilla mainitaan, että heillä on paljon eri ikäisiä laulajia, soittajia ja lauluntekijöitä, joista osa on virallisesti asiaa opiskelleita ammattilaisia ja monet itseoppineita. (Musiikkityö 2014.)

3 MUSIIKKIKASVATUKSELLINEN TOIMINTA SEURAKUNNISSA

Musiikkikasvatuksellisesti tässä työssä tarkempaan tarkasteluun valikoituvat vapaa kristillinen yhteisö Pelastusarmeija ja luterilaisuuden edustaja Suomen Vapaakirkko. Edeltävien lyhyiden katsausten perusteella sekä Ortodoksikirkon että Katolisen kirkon musiikkityössä on melko suppea ote, eikä niissä ole esimerkiksi yhtyemusisoinnille mahdollisuutta. Ortodoksisuus mahdollistaa vain vokaalimusiikin, ja katolisuus sen lisäksi urkumusiikin jättäen pois kaikki muut musiikkityön mahdollisuudet. Metodistikirkossa musiikin monet mahdollisuudet koetaan kaikin tavoin tervetulleena yhdistämään seurakuntalaisia ja rikastamaan jumalanpalveluselämää ja musiikkityö perustuu pääosin vapaaehtoisuuteen. Valitettavasti Metodistikirkosta ei ollut saatavilla tarpeeksi tietoa, joten joudun rajaamaan sen tarkastelun ulkopuolelle. Lisäksi rajaan tästä tarkastelusta pois Ortodoksisen ja Katolisen kirkon ja palaan niihin pohdinnassa.

Käytän vertailun pohjana evankelis-luterilaista kirkkoa ja sen musiikkityötä, ja tarkastelen muiden kirkkojen musiikkia siihen nähden. Vapaakirkon tämänhetkisestä musiikkitalanteesta kertoo Vapaakirkon kirkkokunnan valtakunnallisen musiikkityöryhmän puheenjohtajana toiminut Voitto Aittola. Pelastusarmeijan musiikista ja sen historiaa esittelee Jorma Pollari.

3.1 Jumalanpalvelusmusiikki

Kristinuskon perusteos Raamattu kehoittaa kristittyjä ylistämään ja veisaamaan laulaen ja soittaen. Yrjö Sariola (1986) musiikin teologiaa käsittelevässä kirjassaan mainitsee Martti Lutherin sanoneen, että musiikki luotiin yhdessä kaiken muun luomakunnan kanssa – se on ollut alusta alkaen. Lutherin mukaan musiikki esiintyy eri asteissa Jumalan luomistyön ihmeenä. Ensimmäinen näistä asteista on ääni, joka syntyy, kun sauvalla lyödään ilmaan. Toinen ihme on elävien olentojen ylistyslaulu, esimerkiksi linnunlaulu. Kolmas ja korkeampi ihmeen aste on ihmisääni, sillä siinä musiikki yhdistyy sanaan. Ylistyksen kruunun muodostaa ihmisen esittämä säveltämä musiikki, jossa hminen muovaa ja järjestää luonnon musiikkia Jumalalta saamallaan lahjoilla. Kun ihminen kuuntelee ihmisen tekemää musiikkia, hän aavistaa Jumalan

absoluuttisen ja täydellisen viisauden. (Sariola 1986, 23.) Musiikki siis kuuluu Lutherin teologian mukaan olennaisena osana uskonelämän ilmentämiseen ja hoitamiseen (Sariola 1986, 29).

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sivustolla olevan sanaston määritelmän mukaan jumalanpalvelus on jumalanpalveluselämään kuuluva tapahtuma, kuten kaste, hautaan siunaaminen, messu tai rukoushetki. Jumalanpalveluksessa Jumala palvelee ihmistä ja ihminen ylistää sekä palvelee Jumalaa. Kristityn arkinen elämä on myös jumalanpalvelusta, mutta seurakunnan yhteenkokoontumisessa tilaisuutta nimeltä jumalanpalvelus johtaa pappi ja sen musiikista vastaa kanttori. Seurakuntalaiset voivat vapaaehtoisesti osallistua palvelutehtäviin, kuten laulaa, soittaa, lukea raamatun tekstejä tai toimia rukousavustajina. Ehtoollisjumalanpalvelus on nimeltään messu, jossa kirkko elää todeksi sen mitä se uskoo ja julistaa: Kristus on läsnä seurakunnan keskellä. (Sanasto 2014.)

Luterilainen messu kulkee tietyllä kaavalla, jota kutsutaan liturgiaksi. Jokaiseen messuun kuuluvat Kyrie-veisuu eli Herra armahda, gloria eli kunnia ja kiitosvirsi, credo eli uskontunnustus, Sanctus eli Pyhä-hymni ja Agnus Dei eli Jumalan Karitsa. Vaihtuvia ovat messun kalenterivuoteen osuvasta ajankohdasta ja aiheesta riippuen raamatun tekstit, virret, vastausmusiikki ja rukoukset. Messuun kuuluu ehtoollinen ja puhe eli saarna. Seurakunnan jumalanpalveluksissa käytetään kirkolliskokouksen hyväksymää Virsikirjaa (1986) sekä kirkkokäsikirjaa, joka jakaantuu kolmeen osaan: Jumalanpalvelusten kirja (2000), Evankeliumikirja (1999) ja Kirkollisten toimitusten kirja 1-3 (2003). Myös muita lauluja ja laulukirjoja voidaan käyttää virsien asemesta. (Sanasto 2014.)

Vapaakirkon musiikista kattavasti kertova Voitto Aittola (2014) esittelee Vapaakirkon jumalanpalvelusmusiikkia. Osassa Vapaakirkon seurakunnista käytetään Aittolan mukaan Hengellistä Laulukirjaa (1967) ja Laulun Aika (2008) -kirjaa, mutta monesti eri kokoelmista kootut yhteislaulut tai ylistyslaulut heijastetaan seinälle. Kaikissa kokouksissa on jotain musiikkia, yleensä ainakin laulua, joskus myös täysin instrumentaalina. Kirkkokunnan "ohjesäännöissä" ei ole mitään rajoituksia musiikin käyttämiseen. Seurakuntaurkuja hyvin harvassa kirkkosalissa, ja piano onkin yleisemmin käytössä. Erilaisia ylistysryhmiä ja bändejä on

kohtalaisen usein, ja joissakin seurakunnassa on useitakin ryhmiä. (Aittola 2014.) Aittola ei mainitse, noudatetaanko Vapaakirkon jumalanpalveluksissa tiettyä liturgiaa tai kaavaa.

Pelastusarmeijan jumalanpalvelukseen ei kuulu liturgisia kaavoja, eivätkä jumalanpalveluksen kulkua ohjaa mitkään laulut. Ajan kuluessa jumalanpalveluksille on kuitenkin muodostunut tietynlainen peruskaava, joka on yleisesti käytössä, mutta josta saa poiketa myös aivan vapaasti. Kokouksen kulkuun ei kuulu tekstejä, joita julkilausutaan käsikirjasta, ei pakollisia musiikkiosuuksia eikä sakramenteja. Tilaisuuden juontaa ja saarnaa tavallisesti paikallisosaston johtaja, mutta toimituksen voi tehdä myös kristillisen uskonsa tunnustanut jäsen, toisinaan on myös vierailijoita. Jorma Pollari korjaa, ettei Pelastusarmeijassa pidetä koskaan messuja (ts. ehtoollismessu), ja sana jumalanpalvelus synnyttää helposti mielikuvan liturgiasta. (Pollari 2014.)

Tavallisesti Pelastusarmeijan kokouksissa on yhteislaulua, yksinlaulua, kaksinlauluja, pienryhmälauluja, bändiesityksiä, kitarakuoroesityksiä. Pollari toteaa, että laulajista ja soittajista on niin kova pula nykyään, että musiikkielämä paikallisseurakunnissa, joita kutsutaan osastoiksi, on monesti vaatimatonta. Suomessa tilaisuuden kulku on osin vakiintunut, ja alun yhteislaulun jälkeen on rukousta sekä rukouskertoja laulukirjan liitteestä tai vaihtoehtoisesti ylistystä seinälle heijastetuista, tunnetuista lauluista. Tilaisuuksiin kuuluu myös raamatunlukua, todistuksia eli uskonelämästä kertovia puheenvuoroja sekä musiikkiesityksiä mahdollisuuksien mukaan. Yhteislauluja on eri toimien välissä, ja jonkin yhteislaulun aikana kerätään kolehti. Loppupuolella tilaisuutta on raamattupuhe tai saarna, ja kokous päättyy yleensä lauluun, rukoiluun ja alttarilla esirukoiluun. Viimeisenä on loppuyhteislaulu. (Pollari 2014.)

Pääsääntöisesti Pelastusarmeija käyttää omia laulujaan, joita on Pelastusarmeijan laulukirjassa ja seinälle heijastettuja ylistys- ja hengellisiä lauluja. Käytössä on myös *Laulun Aika* -kirja (2008), joka on Suomen vapaakristillisen neuvoston eri jäsenryhmittymien yhteistyössä koostama laulukirja, jatkoa Hengelliselle laulukirjalle (1967). Pollari mainitsee, ettei Hengellinen laulukirja ole ollut koskaan Pelastusarmeijan käytössä, ja *Laulun aika* otettiin 2008 käyttöön. Yleisin säestyssoitin on akustinen kitara tai piano, ja joissakin seurakunnissa eli osastoissa on bändi tai

puhallinyhtye. Soitinvalikoimassa ei ole urkuja, ellei Pollarin sanoin ”syntetisaattorilla joku halua niitä ääniä tuottaa.” (Pollari 2014.)

3.2 Yhteislaulu ja ylistys

Raamatun (1938) Vanhassa Testamentissa on paljon materiaalia, joka koskee musiikkia. Psalmien kirja on käytännössä laulukirja, mutta myös Aikakirjoissa mainitaan Jerusalemissa olleen rikas tempelin musiikkielämä ja erilaisten instrumenttien käyttö on ollut runsasta. Raamatun Uudessa Testamentissa puolestaan musiikkiin viitataan vähemmän, mutta monen hengellisen laulukirjan esipuheessa viitataan kolossalais- ja efesolaiskirjeeseen, kuten ”...*opettakaa ja neuvokaa toinen toisianne kaikessa viisaudessa, psalmeilla, kiitosvirsillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten kiitollisesti Jumalalle sydämässänne*” (Kol. 3:18) tai ”*Täytyykää Hengellä, puhuen keskenänne psalmeilla ja kiitosvirsillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten ja laulaen sydämässänne Herralle, kiittäen aina Jumalaa ja Isää kaikesta meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä*” (Ef. 5:18-20). (Sariola 1986, 17.)

Yhteislauluperinne kansankirkossa takaa yhteisen osallistumisen seurakunnan tilaisuuteen. Myös liturgisella musiikilla on oma merkityksensä. (Sariola 1986, 107.) Evankelis-luterilainen kirkko käyttää pääsääntöisesti Virsikirjaa (1986), mutta sen rinnalle on ilmestynyt myös reaalisoinnutettu Virsikirja (2008). Myös monia muita laulukirjoja on käytössä. Virsikirjan alkupuheessa mainitaan, miten virsistä saa voimaa elämään, löytää evankeliumin aina uudelleen, voi laulaa iloaan ja hätäänsä, kuulla Jumalan puhuttelun ja yhtyä muiden kanssa yhdessä kiittämään Jeesuksen rakkautta. ”Virren veisuu on yhtä aikaa julistusta, opetusta, sielunhoitoa, rukousta ja yhteyden kokemista.” (Virsikirja 1986/2008.)

Vapaakirkon yhteislauluperinteessä on paljon vaihtelua eri seurakuntien ja paikkakuntien välillä, kertoo Voitto Aittola (2014). Osa seurakunnista pitää ”hyvänä” vain ylistysmusiikkia, eikä täten juurikaan muuta musiikkia käytetä. On myös seurakuntia, joissa taas vain ns. verilauluja käytetään ja joiden kautta koetaan Pyhän Hengen kosketus. Lisäksi on paljon seurakuntia, joissa kaikkia käytetään kaikkia musiikkityylejä: on laulu- ja instrumenttisolisteja, laulu- ja

soitinryhmiä, klassisia, kevyitä ja näiden yhdistelmiä. Aittola kokee, että yllättäen nuoret pastorit saattavat toisinaan olla katsannoltaan rajoittuneita ja suosia komppiryhmän säestämää ylistysmusiikkia systemaattisesti. (Aittola 2014.)

Pelastusarmeijan toiminnassa yhteislaulu on hyvin merkittävä osa jumalanpalveluksen kulkua, valottaa Jorma Pollari (2014.) Tilaisuuksissa säästykseen ja esilaulun satunnaisesta vaatimattomuudesta huolimatta yhteislauluja lauletaan useita niin salissa kuin vierailukohteissa, joita ovat mm. sairaalat, vankilat ja vanhainkodit. Pollari epäilee, että tämä tekee Pelastusarmeijasta poikkeavan muihin seurakuntiin nähden, eli vapaissa suunnissa musiikki on nykyään usein esiintyjien varassa, eikä varsinaisesti laulukirjasta lauleta yhdessä paljoa. Pelastusarmeija päin vastoin pitää omaa Laulukirjaansa (1990) kokousten peruskirjana, kuten evankelis-luterilaisella kirkolla on virsikirja. Laulukirja on Pelastusarmeijan teologian tiivistys, ja sitä käytetään myös kodeissa hartaus- ja rukouskirjana. Liikkeen piirissä on paljon jäseniä, joille teologinen kirjallisuus on niin vierasta, että heille helpompaa on oppia uskon- ja pyhityselämän perusteet laulujen avulla. (Pollari 2014.)

3.3 Bändit ja orkesterit

Vapaakirkolla on paljon yhtye- ja orkesteritoimintaa. Major Big Band on nuoriso-orkesteri, johon kuuluu rytmiryhmän ja puhaltajien lisäksi laulukvartetti ja joka on julkaissut useita äänitteitä. Valtakunnallinen puhallinorkesteri on kasvattanut monta sukupolvea soittajia. (SVK Musiikki 2014.) Valtakunnalliset Vapaakirkon musiikkiryhmät eli Vapaakirkon Puhallinorkesteri, Vapaakirkko Sinfonietta, Pappa-Gospel Band, Sing to the Lord -kuoro antavat lisämaustetta paikallisseurakuntien viikonlopputilaisuuksiin, kuten myös Braxen- ja Chariots -kuorot – ekumeenisena nykyään itseään markkinoivat, alun perin Vapaakirkon piiristä lähteneet ylistyskuorot. Suurin ylistysmusiikkiryhmä on Voitto Aittolan tiedon mukaan Järvenpään Arkki-seurakunnan Arkki House Band. (Aittola 2014.)

Myös Pelastusarmeijalla erilaiset kitarakuorot ovat olleet suosittuja nimenomaan pohjoismaissa, kertoo Jorma Pollari (2014). Muualla maailmassa Pelastusarmeijan piirissä kitarakuorot eivät ole

niin tunnettuja. Nykyään yhteisön musiikkia leimaa vahvasti torvisoittokunta myös Suomessa, ja puhallinmusiikki onkin edelleen osa kansainvälistä Pelastusarmeijaa, Pollari toteaa. Etenkin toiminnan alkuvaiheessa, kun tilaisuudet pidettiin kaduilla ja puistoissa, torvet kuuluivat kauas ja herättivät ihmisten mielenkiinnon. Pollari tietää, että isorummun käyttö sai kritiikkiä, jopa jumalanpilkaksi asti, jo Boothin aikana. Armeijan perustaja kuitenkin perusteli rummun käyttöä vetoamalla, että isorumpu on Pelastusarmeijan ”kirkonkello” ja näin tämä rumpu löytyy edelleen jokaisesta Pelastusarmeijan kokoussalista, vaikka sitä ei usein nykyään soitetakaan. (Pollari 2014.)

Erilaisia lauluryhmiä ja bändejä on Pelastusarmeijalla ollut aina myös jumalanpalveluksissa ja ne joko esiintyvät tai toimittavat säestys- ja esilaulutehtävää. Kansainvälisesti yksi merkittävimmistä hengellisen popmusiikin uranuurtajista, the Joy Strings, on Pelastusarmeijasta lähtöisin, kertoo Pollari. Yhtye teki historiaa olemalla ensimmäinen maailmanlaajuisesti tunnettu hengellinen bändi, joka nousi Englannissa pop-listoille ja joka pääsi Englannin popmusiikin historiankirjoihin. Suomessa the Joy Stringsien musiikki tuli tunnetuksi etenkin 1970–80-luvuilla Nuorten seurakunnan veisukirjan myötä. Kokoelmassa on yhtyeen lauluja ja niistä tuli tunnettuja yli seurakuntarajojen. Pollari mainitsee, että yksi levytetyimmistä suomalaisista joululauluista on juuri the Joy Strings -yhtyeen ”Joulu joka päivä”. Pollari myös mainitsee, että Pelastusarmeijalaiset ovat tehneet paljon sovituksia torvisoittokunnille, ja näitä nuotteja tilaavat muiden kirkkokuntienkin seurakunnat, joiden toimintaan kuuluu puhallinorkestereita. (Pollari 2014.)

3.4 Kuorot ja lauluyhtyeet

Kuorotoimintaa Vapaakirkolla on ollut liikkeen alkua ajoista lähtien, ja tällä hetkellä toiminnassa on useita aktiivisia, kuten Kuopia Hatikva, Sola Fide JKL ja Tampereen Vapaakirkkoseurakunnan kuoro. Paikalliset kuorot ovat yhteistyössä valtakunnallisen Sing to the Lord -kuoron kanssa. (Aittola 2014.) Vapaakirkon piiristä lähtöisin oleva, tunnettu Chariots Gospel Big Band ja Kuoro on toiminut vuodesta 1986. Se kokoaa yli 40 nuorta soittajaa ja laulajaa tavoitteenaan tehdä laadukasta, herättävää ja viihdyttävää hengellistä musiikkia. Chariots

tavoittaa monenlaisia kuulijoita yli seurakuntarajojen, ja konserteissa rakennetaan yhteyttä yleisöön yhteisillä ylistyslauluilla. Seurakunnan kuoron tehtävänä on julistaa ja tukea saarnaa. Solistien ja pienryhmien osuus on lisääntynyt. Braxen taas on valtakunnallinen kamarikuoro, jota johtaa tällä hetkellä Antti Soininen. (SVK Musiikki 2014.)

Voitto Aittola kertoo Vapaakirkon kuoroperinteen olevan kirkon ikäinen, eli kuorolaulua on ollut aina, ja eri paikkakunnalla kuoron toiminta saattaa olla ulospäin näkyvimpiä Vapaakirkon toimintamuotoja. Kuoro onkin usein työntekijän tärkein apu kuukausittaisessa kokoustoiminnassa. Jos laulajaresursseja on riittävästi, kuoro on 4-ääninen peruskuoro, mutta tarvittaessa tästä tingitään. Useat kuorot tukeutuvat kitaraan tai pianoon, Aittola valaisee. Jos teokset ovat hallussa, saattaa kuoro laulaa osaa materiaalista a cappella. Joissakin seurakunnissa on ollut hyvin aktiivisia nuorisokuoroja, mutta niiden elinkaari on monesti lyhyt verrattuna seurakunnan kuoro-instituutioon. (Aittola 2014.)

Vapaakirkon paikallisseurakunnan kuoron olemassaolo riippuu usein johtajasta, toteaa Aittola. Vapaaehtoinen kuoronjohtaja on melko epävarma, eikä varamiesjärjestelmää ole, mikä tekee kuorosta haavoittuvan. Vapaakirkon kuorojen ikäjakauma on Aittolan arvion mukaan 16-80 vuotta ja laulajien keski-ikä on pääasiassa yli 50 vuotta. Iäkkäästä laulajakunnasta huolimatta musiikkivalikoima elää uusiutuen uusilla kappaleilla. (Aittola 2014.)

Jorma Pollari (2014) tietää Pelastusarmeijalla aiemmin olleen erilaisia lauluryhmiä ja kitarakuoroja, joita on johtanut paikallisseurakunnan eli osaston toiminnassa aktiivinen jäsen eli sotilas tai Pelastusarmeijan ystävä, eli jäseneksi liittymätön, mutta aktiivinen henkilö. Kuoroille koitetaan järjestää erilaisia tilaisuuksia, joissa esiintyä sekä paikallisesti että valtakunnallisesti esimerkiksi teemapäivillä, kertoo Pollari. Useissa osastoissa on valitettavasti tällä hetkellä suuri pula nimenomaan musiikillisesta aktiivisuudesta. (Pollari 2014.)

3.5 Lapsi- ja nuorisomusiikkityö

Järjestäytyntä lapsi- ja nuoristyötä musiikin saralla ei Voitto Aittolan (2014) mukaan Vapaakirkossa ole. Aittola kuitenkin arvioi, että kirkon kesäjuhlilla saattaa olla joitakin projektiluontoisia hankkeita ja seurakunnilla on toisinaan aktiivisia pyhäkouluryhmiä tai musiikkiryhmiä, joiden elinkaari on 2–3 vuotta. Valtakunnalliselle nuorisokuorolle Aittola näkisi tilausta valtakunnallisten nuortenpäiville ja Vapaakirkon kesäjuhlille ja toteaa Puhallinorkesterilla olleen 1980- ja 90-luvuilla hyvin aktiivista varhaisnuoriso-orkesterityötä niin useissa paikallisseurakunnissa kuin valtakunnallisilla soittopäivillä ja kesäleireillä. Nuorten omista aloitteista lähteneiden gospelkonserttien tarjonta lienee runsasta, mutta useimmiten joku ulkopuolinen ja ”tunnetumpi” kotimainen yhtye kutsutaan keikalle, jonka ympärille luodaan nuorisotapahtuma, arvelee Aittola. (Aittola 2014.)

Tällä hetkellä myöskin Pelastusarmeijan lapsi- ja nuorisomusiikkityö on vähäistä ja Pollarin (2014) mukaan lapsityö keskittyy ennemminkin hengelliseen työhön kuin musiikkityöhön. Poikkeuksena Pollari mainitsee Pietarsaaren lasten ja nuorten puhallinryhmän sekä Jyväskylän rockbändin, joka toimi siihen asti, kunnes sen vetäjä muutti lähetystyöhön Etelä-Afrikkaan. Pelastusarmeijalla lapsille ja nuorille on aiemmin järjestetty soitonalkujen, kuten pianon, kitaran ja puhaltimien soiton kursseja. Musiikkityön ollessa Pelastusarmeijalle merkittävää toimintaa, tähän halutaan panostaa edelleen aina, jos löytyy innokkaita soittajia tai laulajia. (Pollari 2014.)

Pollari haluaa korostaa, että Pelastusarmeijalla on paljon lasten ja nuorten toimintaa, kuten pyhäkouluja, kerhoja ja partiota, joihin molempiin kuuluu yhteislaulut ja yhdessä musisointi. Esimerkinomaisesti Pollari mainitsee tamburiiniryhmät omaleimaisena ja näyttävänä toimintamuotona. Nuorille on bändejä siellä täällä, jos paikallisia nuoria innostaa. Pelastusarmeijan periaate on tukea kaikkien ihmisten luovuutta ja innostaa jokaista käyttämään Luojalta saamiaan lahjoja tehokkaasti, ja Pollari toteaa tälle syyksi evankeliumin eteenpäin viemisen kaikkia mahdollisia teitä. Esimerkiksi draamalla on tärkeä osa lasten ja nuorten toiminnassa; pyhäkouluissa toteutetaan muun muassa erilaisia kuvaelmia, nukketeatteria ja

ohjattuja laululeikkejä. Perustaja William Boothin toiminta-ajatuksen jäljillä Pelastusarmeija järjestää myös soitto- ja lauluopetusta mahdollisuuksien mukaan. (Pollari 2014.)

Majuri Joy Webb on toiminut Pelastusarmeijan musiikkikasvatuksellisenä uranuurtajana, ja Pollari kertoo, että Webb ehti tehdä uraa sekä esiintyvänä artistina, musiikin tekijänä ja sovittajana. Hän oli merkittävä sooloesiintyjä gospel-laulajana ja esiintyi muun muassa Elvis Presleyn muistojumalanpalveluksessa Lontoossa. Webb teki merkittävän työn englantilaisten lasten ja nuorten kuorolaulun ja draamakasvatuksen edistämiseksi. (Pollari 2014.)

Vertailunäkökulmaa nuorosotyöhön tuo katsaus tämän hetken evankelis-luterilaisen kirkon nuorisomusiikkiosastoon. Kirkko- ja Kaupunki -lehden 10.6.2013 julkaistussa artikkelissa kerrotaan, että kitaralla säestetty nuorisomusiikki tuli seurakuntiin 1960-luvun lopulla ja Nuorten seurakunnan veisukirjan ensimmäinen painos ilmestyi 1970. Tämän alun alkaen kitaravoittoisen nuorisomusiikin rinnalle on tullut nyt erityylisiä musiikkilajeja sallivia tilaisuuksia, kuten Metallimessu, Pop-messu, Dance-messu ja HipHop-messu. (Koskelainen 2013.) Tällaiset tilaisuudet saattavat olla etenkin nuorille houkutteleva tapa olla tekemisissä hengellisen musiikin kanssa, sillä näissä hengellisyyttä ei erotella ”vakavaksi” tai ”vanhanaikaiseksi”, vaan se on integroitu nykyaikaan, kuitenkin alkuperäistä sanomaa unohtamatta. Artikkelissa mainitaan Kaiku Entertainment -yhtiön toimitusjohtajan Pekka Ruuskan todenneen, ettei hengellinen nuorisomusiikki ei ole tarkoitettu kaupallistettavaksi, vaan musiikilla voi olla tärkeä tehtävä Pyhän kokemisessa (Koskelainen 2013).

Koskelainen (2013) haastattelee artikkelissaan Helsingin seurakunnissa syksyllä 2013 työskentelevää kahta nuorisomuusikkoa, joiden vastuulla on paikallisten gospelyhtyeiden tukeminen ja niiden keikkailun mahdollistaminen. Vuosaaressa on vuodesta 1999 alkaen järjestetty rovastikunnallinen Itägospel -tapahtuma, minkä ansiosta nuorten leirien, yökahviloiden ja jumalanpalvelusten musiikki on monipuolistunut. Nuorisomuusikko Lissu Elenius kertoo työn olevan mukavaa ja rentoa, enemmän ohjaamista kuin opettamista. Hänen tehtäviinsä kuuluu etsiä nuorille tilaa ja väyliä osallistua monenlaiseen seurakunnan toimintaan musiikin kautta. Esimerkiksi kitarapajoissa nuoret oppivat Eleniuksen mukaan säestämään yhteislauluja, ja

yhdessä kanttorien sekä rippikoulupapin kanssa nuorisomuusikko kehittää rippikoulun musiikinopetusta. (Koskelainen 2013.)

Nuorisomuusikko Benjamin Rogers kertoo Koskelaisen haastattelussa Helsingin Mikaelin seurakunnan nuorten musiikkityön kehittämisprojektista, jossa nuorten bändi soittaa kerran kuussa Thank God It's Friday –jumalanpalveluksessa. Rogers vetää nuorten bändikerhon lisäksi kahta varhaisnuorten ryhmää, jossa tutustutaan bändisoittimiin. Musiikki on Rogersin sanoin osa jumalanpalveluselämää ja siten yksi uskonnon kielistä, ja Rogers näkee musiikin avaavan myös ihmistä, kun hän kohtaa oman ujoutensa soittimen kanssa. (Koskelainen 2013.)

3.6 Musiikkityöntekijä: ammattilainen vai maallikko?

Evankelis-luterilaisilla seurakunnilla musiikkitoiminnan johtaja on tavallisesti ammatiltaan kirkkomuusikko (kanttori). Hän vastaa jumalanpalvelusten ja muiden kirkollisten toimitusten, kuten häiden, hautajaisten, kasteiden ja seurakunnan tilaisuuksien musiikista. Tämän lisäksi kanttori tekee musiikkikasvatustyötä ja opettaa rippikoulussa, johtaa musiikkiryhmiä ja kuoroja. Kanttorin tehtäviin kuuluu myös uuden ohjelmiston etsiminen, konserttien ja tapahtumien järjestäminen sekä seurakunnan soittimien hoito ja huolto. Työtiloina seurakunnilla on kirkot, seurakuntasalit ja kappelit. (Ammattinetti 2014.)

Kouluttautuakseen kirkkomuusikoksi voi suorittaa Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin koulutusohjelman (Musiikin maisteri) ja valita joko keskimmäisen asteen eli B-kanttorin tai ylimmän asteen eli A-kanttorin tutkinnon. A-kanttorin tutkintoon vaaditaan lisäksi piispainkokouksen määrittelemiä lisäopintoja. Ammattikorkeakoulututkinto ja konservatoriotutkinto pätevöittävät C-kanttorin virkaan. Muusikko-nimikkeellä (AMK) tutkinnon voi suorittaa Tampereella, Oulussa ja Pietarsaareissa. Vakinaista kanttorin virkaa voi hakea vain pätevyysvaatimukset täyttävä Suomen ev.lut. kirkon jäsen. (Ammattinetti 2014.)

Voitto Aittolan (2014) mukaan Vapaakirkon seurakunnan musiikkityöhön ei ole palkattuna yhtään urkuriä. Myöskään kirkkomuusikon vakansseja Suomen vapaakirkossa ei ole ollenkaan.

Vapaakirkon musiikkitoiminta perustuu pitkälti maallikkomuusikoihin, eikä seurakunnilla siis ole palkattuja muusikkoja, kertoo Aittola. Joitakin nuoria koulutetaan alalle, mutta hakeutuu luterilaisiin seurakuntiin työhön. Aittola mainitsee, ettei Vapaakirkon tai seurakuntien palkkalistoilla ole juurikaan ollut ”musiikkityö” -nimikkeellä työskennelleitä henkilöitä, poikkeuksena Lahden Vapaaseurakunta viime vuosina. Osassa seurakunnissa saattaa olla musiikin ammattitutkinnon suorittanut henkilö musiikin vastuutehtävissä, mutta pääosin vastuussa ovat maalikot Aittolan sanoin ”vaihtelevalla amatöörikoulutuksellaan”. Petrus Ahosen kaltaisia nuorisomuusikkoja on Vapaakirkon piirissä ollut useita, ja moni tekee omaa musiikkia yksin tai bändin kanssa. Kirkon valtakunnallisilla musiikkiryhmillä on johtajana yleensä musiikin ammattilainen, vaikka työstä ei saakaan palkkaa. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi Puhallinorkesteri, Vapaakirkko Sinfonietta, Sing to the Lord -kuoro ja Braxen -kuoro. (Aittola 2014.)

Aittola uskoo, että missään seurakunnassa ei ole järjestelmällistä musiikkivastuuhenkilön valintamenetelmää, vaan henkilöt nousevat tehtäviinsä seurakunnan toiminnan kautta, kun he toimivat tilaisuuksissa ja heidät havaitaan kykeneviksi musiikin johtajiksi eri tilanteissa. Musiikillisen soveltuvuuden lisäksi Aittola näkee myös persoonan soveltuvuuden toimeen olevan merkittävä tekijä, kuvailematta näkemystä sen enempää. Toimiakseen Vapaakirkon musiikkivastuussa ei Aittolan mukaan tarvitse olla varsinainen seurakunnan jäsen, mutta henkilökohtainen uskontodistus ja Aittolan itsensäkin lainausmerkkeihin laittama ”kohtuullisen nuhteeton siviilielämä kristittynä” ovat edellytyksiä musiikkityöntekijälle. Työ on myös pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen perustuvaa, palkatonta työtä. (Aittola 2014.)

Useimmiten Vapaakirkon tilaisuuksissa annetaan avustaville messumuusikoille hyvin mahdollisuuksia esiintyä, toteaa Aittola. Tilaisuudet ovat harvemmin konsertteja, mutta jokaisessa tilaisuudessa on jotain musiikkia, ja esimerkiksi jousi- ja puhallinsoittajat ovat lähes aina tervetulleita. Aittola nostaa positiivisena esimerkkinä Kuopion Vapaaseurakunnan pastorin Tapio Annalan, joka kokee musiikin merkityksen ja muusikoiden aktivoimisen niin tärkeänä, että säestäjä tai soitinryhmä pääsee säestämään missä tahansa Annalan kokouksessa, vaikka säestäjä

osaisi soitta vain 2-3 laulua laulukirjasta. ”Mitä lauluja satutaan laulattamaan, on sekundaarista siihen verrattuna!”, innostuu Aittola. (Aittola 2014.)

Aittola mainitsee, että Vapaakirkolla on valtakunnallinen musiikkityöryhmä, joka järjestää vuosittain yhden Sing to the Lord -kuoropäivän, joka on avoin kuoro kaikille laulajille. Tätä materiaalia esitetään myöhemmin Vapaakirkon Kesäjuhlilla. Paikallisen seurakunnan orkesterin johtajille on muutaman kerran järjestetty koulutuspäiviä, joissa opettajana on saattanut olla esimerkiksi kapellimestari Juha Törmä, Aittola jatkaa ja kertoo mukana olleiden kokeneen tämän ohjauksen oikein antoisana. Työpajoja nuorisomusiikin tai ylistysmusiikin suhteen ei Aittolan mukaan toistaiseksi ole toteutettu, mutta niistä haaveillaan Vapaakirkon piirissä. (Aittola 2014.)

Pelastusarmeijan toiminnassa ei myöskään ole palkattuja muusikoita, vaan toiminnassa mukana olevista suurin osa on vapaaehtoisesti toimintan osallistuvia (siviilijäseniä) tai allekirjoituksellaan järjestöön liittyneitä jäseniä (sotilaita), kertoo Pollari (2014). On myös vain Armeijan toiminnasta kiinnostuneita tavallisia ihmisiä, joita Pollari kuvailee termillä ”ystävä”. Yleensä kaikki laulu- ja soitottaitoiset pääsevät musioimaan ja laulamaan korvauksetta, mikäli kokevat tällaiseen halukkuutta. Valmiiksi palkallinen osastonjohtaja voi myös kyetessään tai halutessaan soittaa ja johtaa yhteislaulua. (Pollari 2014.)

Pollari esittää yhteisön perustajan William Boothin laatineen vetoomuksen, jonka mukaan kokopäiväiset palkalliset työntekijät eli upseerit ja vapaaehtoiset, palkattomat jäsenet eli sotilaat opettelisivat soittamaan ”jotakin soittokonetta, olkoon se mikä tahansa, joka voi ihanasti soida Jumalan kunniaksi”. Pollari korostaa Pelastusarmeijan kivijalkaa olevan myönteinen asenne musiikkia ja kaikkea luovaa toimintaa kohtaan. Tämä ohjaa Pelastusarmeijaa ottamaan vapaaehtoista musiikillista apua vastaan silloinkin, kun työntekijät osaavat soittaa. Soitinten valinta on myös vapaa, ja Pollari vinkkaa huuliharpullakin soitettaneen Jumalan kunniaksi, perustajan vetoomukseen nojatuen. (Pollari 2014.)

Ammattimuusikon palkkaamiseksi Pollari näkee vaatimuksen musiikkialan koulutuksesta tai hyvästä musiikillisesta taidosta. Määrääjäksi Pelastusarmeija on palkannut projektikohtaisesti ja

voi palkata ammattilaisen, kuten uuden laulukirjan nuottikirjoitusten ja sovitusten tekijän Boris Källmanin, joka kuuluu Adventtiseurakuntaan. Valintaperusteina tämänkaltaiseen projektityöhön ovat soveltuvuus tehtävään, taidot ja aiempi kokemus. (Pollari 2014.)

Pelastusarmeijan musiikkitoimintaa on pitkään suunnitellut ja kehittänyt ammattimuusikko ja Pelastusarmeijan sotilas Paavo Haapiainen, joka siviiliammatiltaan on ollut Asikkalan evankelis-luterilaisen seurakunnan kanttori, Pollari kertoo. Haapiainen tuotti laulumateriaalia ja johti edustuslauluryhmiä, kuten Salvos-kuoroa. Hän myös suunnitteli musiikkiteemapäiviä ja koulutustilaisuuksia sekä vastasi Suomessa tuotettujen Larsson & Gowans -musikaalien musiikin ohjauksesta. Pollari lisää, että Haapiainen nuotinsi pelastusarmeijalaisten amatöörien tekemiä lauluja yhteiskäyttöön, luennoi Pelastusarmeijan musiikista ja järjesteli Pelastusarmeijan musiikista kantanauhoituksia Yleisradion arkistoihin. Haapiainen on Pollarin mukaan ollut merkittävin Pelastusarmeijan palkattu ammattimuusikko ja hän on ollut myös osa-aikaisesti palkattu työntekijä. (Pollari 2014.)

4 SEURAKUNTA MUSIIKKIKASVATTAJANA

Tämän työn tarkoituksena oli kartoittaa, millaista musiikkikasvatuksellista toimintaa eri seurakunnissa on ja mihin niiden musiikkityö perustuu.

Seurakunnat tarjoavat monesti ilmaisen mahdollisuuden harrastaa ja tuoda omaa musiikillista osaamistaan esiin, ja tämän vuoksi ne tulisi nähdä merkittävänä osa suomalaista musiikkityötä: tuloihin katsomatta samassa kuorossa tai ylistysryhmässä voivat soittaa ja laulaa niin rikkaan kuin vähävaraisemmankin perheen lapset ja nuoret. Harrastuskustannusten yhä kasvaessa seurakunta voi olla paikka, jossa pienituloisten perheiden musiikkiharrastus pääsee esille. Yhtenä rajoitteena toki kristillisissä yhteisöissä on musiikin sisältö: usein sanoituksiltaan evankeliumin vastaista tai muuten "epäsovinnasta" musiikkia ei suoda esitettävän, mutta muuten monessa paikassa kaikki musiikkityylit popista folkia kautta rockiin ovat sallittuja.

Tarkastelemani kirkkokunnat olivat monelta osin samanlaisia, mutta niistä löytyi myös eroavaisuuksia nimenomaan musiikkityön osalta. Ennen työn aloittamista en tiennyt juuri mitään katolisesta tai ortodoksikirkosta, ja työn tekemisen jälkeen ylipäätään Suomen mittakaavalla tuntuu, että on tutustunut kohtuullisen kattavasti erilaisia toimintatapoja noudattaviin kirkkoihin. Rajatessani työtä pohdin, mikä on musiikkikasvatuksellisesti olennaisinta ja mitkä seurakunnan musiikkityön muodot tukevat tämänhetkisen musiikin perusopetuksen ja koulun musiikinopetuksen toimintaa. Muun muassa bänditoiminnan puute sekä lapsi- ja nuorisomusiikin puuttuminen sai jättämään ortodoksikirkon ja katolisen kirkon tarkemmasta tarkastelusta pois.

Olisi silti kiinnostavaa tietää, miksi tietyt kirkkokunnat ovat musiikillisesti mukana ajassamme, ja miksi toisissa on pitäydytty hyvin vanhoissa perinteissä. Lienee jonkinlaista itäistä perinnettä ja historiallista sekä maantieteellistä vaikutusta, että juuri ortodoksikirkolla on käytössä vain vokaalimusiikki. Katolisella kirkolla puolestaan lienee jonkinlainen hallinnollinen rakennelma, jossa jokaisen seurakunnan tulee olla Paavin auktoriteetin alla. Oletukseni on, että Vatikaanissa pidetään kiinni tuhatvuotisista perinteistä, joita yksittäisen paikallisseurakunnan on vaikea lähteä muuttamaan.

Miksi sitten työhön valikoituneet Pelastusarmeija ja Vapaakirkko käyttävät toiminnassaan bändejä, nykyaikaisia soittimia ja tukevat musiikin monenlaisia muotoja? Kumpikin suuntaus on syntynyt 1800-luvun loppupuolella hengellisenä herätyksenä ja niissä molemmissa korostetaan teologisesti henkilökohtaista uskonratkaisua. Kumpikin on alun perin lähtenyt samoille linjoille evankelioimistyössään: köyhien ja aikansa halveksittujen kohtaaminen oli molemmilla tahoilla tärkeä osa työtä, ja molemmissa kohdattiin aluksi vastustusta tämän radikaalin uudistuksen myötä. Pelastusarmeija lisäksi herätti hämmennystä sotilaallisuudellaan, naispappeudellaan ja uudella musiikilla.

Vapaakirkolla musiikki nähdään tärkeänä välineenä ihmisen ja Jumalan välisessä kohtaamisessa ja seurakunnan yhteyttä lisäävänä tekijänä, kun Pelastusarmeijan lähtökohta on alun alkaen ollut herätellä vasta kääntynyttä kansaa, johon ei "uponnut" tavalliset hymnit ja veisut. Suomen Pelastusarmeija kertoo haluavansa olla osa yhteiskristillistä kirkkoa, ja se kuuluu Suomen Ekumeenisen Neuvoston jäsenkirkkoihin. Pollarin vastauksissa tulee hyvin esiin se, että Pelastusarmeija selvästi ajaa ekumeniaa, mutta pitää silti oman linjansa ja missionsa valitessaan omia laulujaan esimerkiksi laulukirjaan. Vapaakirkko käyttää Hengellistä Laulukirjaa, ja Laulun Aika -kirja on myös Pelastusarmeijan käytössä. Näissä siis on nähtävissä halukkuutta yhteistyöhön yli seurakuntarajojen.

Pelastusarmeija on erittäin kansainvälinen järjestö, joten sen lauluissa ja musiikkiperinteessä varmasti pitää huomioida se, että samoja lauluja pitää pystyä laulamaan kulttuurieroista huolimatta. Tämä tukee ajatusta, että kulttuurinen asetelma on loppujen lopuksi se, mikä erottaa kirkkokunnat toisistaan. Jos ajatellaan Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja ortodoksikirkkoa, joiden juuret ovat vanhassa virsilauluperinteessä ja joihin on myös ajan saatossa sekoittunut Suomalainen kansanlaulutraditio, on niiden uudistuminen hidasta. Olisiko tässä syy siihen, että joissakin paikoissa hengellinen popmusiikki saatetaan nähdä "syntinä"? Pelastusarmeijan radikaali linjaus musiikkiin suhtautumisessa on ollut niin poikkeavaa, että se on vienyt Pelastusarmeijan eteenpäin, kansainvälisesti erittäin merkittäväksi kristilliseksi yhteisöksi. Vapaakirkon musiikilliset juuret ovat myös 1870-luvun herätyskristillisessä, reippassa englanninkielisessä musiikissa, ja tällä viitattaneen Pelastusarmeijan aikaansaamaan

musiikkimuutokseen - Pelastusarmeija kun syntyi 1865. Vapaakirkon musiikki on kansainvälistä, sillä moni ylistyslaulu on peräisin kansainvälisistä kokoelmista, ja niitä on käännetty suomeksi.

Kun ajatellaan seurakuntien lauluperinnettä, on sekä Pelastusarmeijalla että Vapaaseurakunnalla nimenomaan yhteislaulu ja ylistys seurakunnan tilaisuuksien musiikillinen kulmakivi. Se, millä yhteislaulua säestetään, on näille yhteisöille samantekevää. Molemmilla on pianosäestäjiä, ylistys- ja kitarakuoroja, orkestereja, puhallinorkestereja sekä kuoroja. Vapaakirkon vastauksia tarkasteltaessa nousee esiin laulamisen ja ylistämisen Pyhän Hengen kosketus, eli hengellisen, pyhän olotilan kokeminen, johon musiikki voi olla apuväline. Pelastusarmeijan musiikista kertova Pollari ei puhu Pyhän Hengen kosketuksesta, mutta termi ylistyslaulu ilmenee myös siellä. Erilaisia ylistysbändejä, eli yhteislaulua säestäviä ja seurakunnan yhteiseen hetkeen johtavia esilauluryhmiä on kummallakin seurakunnalla, mutta Pelastusarmeijalla yhtyeitä useammin yhteislaulua säestää piano tai kitara.

Vierailin Jyväskylän Pelastusarmeijan kokouksessa tammikuussa 2014 ja musiikkia säesti piano ja bongorummut, ja kiinnitin huomiota, että molemmat soittajat olivat jollakin tavalla ”normaalista” poikkeavia, erityiskasvatuksellisesti huomioitavia henkilöitä. Kokoonpanossa ei ollut varmaankaan ajateltu sen musiikillista tai sovituksellista estetiikkaa, vaan pääpaino oli selkeästi siinä, että soittimella kuin soittimella voidaan ”ylistää Jumalaa” ja että kaikki, joilla on jonkinlainen kyky tai halu säestää, pääsevät tekemään tätä. Musiikkikasvattajana näen tämän positiivisena ajatuksena: se, että jokainen voi olla musisoimisen arvoinen, on musiikkikasvatuksellisesti tärkeä asia. Miten monessa paikassa tällaiselle erityiskasvatukselliselle puolelle annetaan tilaisuus? Tottakai edessä soittavan ihmisen tulee oikeasti osata säestää kappaleet sujuvasti, mutta kyseisen tilaisuuden musiikit sujuivat mielestäni luontevasti ja yhteislauluja oli kiva laulaa.

Orkesteritoiminnan laajuus yllätti minut. Vapaakirkon useat valtakunnalliset orkesterit ja nimenomaan puhallinorkesterit ja niiden taso antoi musiikkikasvatuksellisesti positiivisen vaikutelman. Pitää huomioida, että nojaan tässä Aittolan ja Pollarin subjektiiviseen arviointikykyyn tasokkaista orkestereista. Henkilökohtaisen kuuntelukierroksen ja tutustumisen

jälkeen voin yhtyä ajatukseen, sillä valtakunnalliset orkesterit ovat pääsääntöisesti myös omasta mielestäni musiikillisesti tasokkaita. Mielenkiintoista olisi tutkia nimenomaan näitä erilaisia yhtyeitä ja niiden musiikkia tarkemmin, sillä Vapaakirkon piiristä lienee lähtenyt melko tunnettujakin kuoroja ja yhtyeitä, kuten Chariots -kuoro. Pelastusarmeijan Joy Strings -maininta ja sen pääsy pop-listoille oli yhtä lailla yllättävää, nimenomaan positiivisesti. Se, miten suppea kuva suomalaisella voi olla hengellisestä musiikkikentästä on surullista, ja pitää muistaa, että millaisen kuvan valtamedia tai historia antaa on nykypäivänä harhainen.

Myös kuorotoiminta orkesterien lisäksi ainakin Vapaakirkolla on melko monipuolista. Seurakunnan kuoron tehtävänä on evankeliumin julistus ja saarnan tukeminen, mikä tarkoittanee sitä, että laulut valitaan sen mukaan, millainen aihe tilaisuuden puhujalla on. Tämä tukee ajatusta, että kuorossa laulaminen edellyttää myönteistä suhtautumista kristinuskoon tai henkilökohtaista kristillistä vakaumusta. On varmasti hankalaa tai jopa epämiellyttävää laulaa kuorossa, jos kappaleet sotivat laulajan omaa henkilökohtaista vakaumusta vastaan. Musiikkikasvatuksellisesti kuorot ovat hyvä harrastuspaikka, etenkin ihmiselle, joka kokee kristillisen musiikin positiivisena ja joka haluaa kuoroon, jossa harrastaminen on ilmaista. Tosin, laulajien keski-ikä ollessa yli 50 vuotta, ei välttämättä nuori halua kuoroon, jossa ei ole samanikäisiä. Tämä saattaa olla ongelma pienemmillä paikkakunnilla.

Pelastusarmeijan vastauksista käy ilmi, että kuorotoiminta ja muu musiikkitoiminta on aiemmin ollut enemmän aktiivista, mutta tällä hetkellä muusikoista on pulaa. Luulisin tämän ongelman johtuvan väestön ikääntymisestä ja siitä, että nykyään on niin paljon erilaisia seurakuntia ja niiden kuoroja, joissa lauletaan hengellistä kevyttä musiikkia ja joka vetoaa nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Pelastusarmeijalla on varmasti ollut historiassa merkittävä asema nimenomaan kevyen musiikin läpimurrossa hengellisyyteen, mutta nykyään sen musiikki-idea lienee jääneen joiltakin osin muiden vapaiden suuntien rock-ylistysbändien ja gospelkonserttien jalkoihin. Lisäksi niin moni hengellinen artisti/yhtye on levyttänyt musiikkiaan ja nämä ovat kaikkien kuunneltavissa Spotifyssa ja YouTubessa, joten "kadun kääntyneiden" tavoittaminen 1800-luvulla on ollut erilaista, kuin mitä se on nyt. Jos 1800-luvun lopulla joku kadulta kääntynyt päätti käydä hengellisessä tilaisuudessa ja kuuli siellä tutun iskelmän melodian ja uudet sanat, oli sillä

varmaan suurempi vaikutus kuin nyt, jos kuka tahansa kristinuskosta osaton, etenkin nuori, käy hengellisessä tilaisuudessa ja toteaa tilaisuuden olevan musiikillisesti tylsempää kuin se, mitä radioista kuulee ja mihin hän on tottunut. Tämä lienee ongelma monessa kristillisessä musiikkiryhmissä.

Verrattuna evankelis-luterilaisen seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöhön musiikin osalta ei Vapaaseurakunnalla tai Pelastusarmeijalla ole niin aktiivista toimintaa. Pelastusarmeijalla on muuta lasten ja nuorten toimintaa, joihin kuuluu yhdessä musisointi, mutta nuorisomusiikkoja esimerkiksi siellä ei ole lainkaan. Nuorten bänditoimintaa kyllä tuetaan, jos nuorilla on itsellään innostusta. Draamakasvatus tulee Pollarin vastauksissa muutaman kerran ilmi ja tämän näen musiikkikasvattajana erittäin positiivisena. William Boothin ajatus, että kaikkien ihmisten luovuutta tuetaan ja jokaista innostetaan käyttämään Luojalta saamia lahjoja tehokkaasti, on hieno ja sitä voisi soveltaa myös musiikin opetuksessa. Jos ei haluta ajatella, että ihmisen lahjat ovat luotuja, voidaan silti todeta, että jokaisella ihmisellä on erilaisia kykyjä ja taipumuksia, eli lahjoja, joita käyttämällä hän voi toteuttaa musiikillista luovuuttaan. Tästä ajatuksesta esimerkkiä ottaen musiikin opettajan tulisi nähdä jokaisella yksilöllä mahdollisuus luovaan toimintaan. Ei pelkästään se, että Pelastusarmeija korostaa musiikkityötä ja mahdollistaa soitto- ja lauluopetuksen, vaan se, että siellä pidetään tärkeänä myös laululeikkejä, nukketheateria ja kuvaelmia on opettajan näkökulmasta hatunnoston arvoinen asia. Työ, jossa kannustetaan lasta ja nuorta luovuuteen, on positiivista.

Evankelis-luterilainen kirkko on tuonut nuorille eri musiikkityylejä tarjoavia hengellisiä tilaisuuksia, kuten Metallimessun, Pop-messun, Dance-messun ja HipHop-messun. Pekka Ruuskan ajatusta mukaellen, hengellinen nuorisomusiikki ei kuitenkaan ole tarkoitettu kaupallistettavaksi. Onko näissä ideana mainostaa musiikkityylejä ja houkutella nuoria seurakuntaan musiikilla? Onko tässä uuden ajan "Pelastusarmeijan missio", jossa "nykyiskelmään" eli kevyen musiikin tyyliin vaihdetaan hengelliset sanat? Helsingin seurakunnan nuorisomusiikot korostavat, että nuorisomusiikon tehtävä on etsiä nuorille väyliä osallistua seurakunnan monenlaiseen toimintaan musiikin kautta. Onko toiminta-ajatus edelleen

sama, vaikka kirkkoyhteisö on eri ja menetelmät ovat erilaiset: evankeliumin vieminen eteenpäin musiikin kautta?

Kansankirkon lisäksi vain ortodoksikirkolla oli kuukausipalkattu musiikkityöntekijä, kanttori. Se, että Vapaakirkolla eikä Pelastusarmeijalla ole juuri palkattuja musiikkityöntekijöitä, ei yllättänyt, mutta mietityttää musiikin ammattilaisen näkökulmasta. Miksi ihmiset työskentelevät isojen projektien eteen, vaikka he eivät saa siitä minkäänlaista rahallista korvausta? Selitetäänkö tätä harrastuneisuudella, vai onko kyseessä hengellinen työ, henkilön omakohtainen usko siihen, että hänen vapaaehtoisella panoksellaan tämän asian eteen on merkitystä ja että rahallinen vastine työstä ei ole tarpeen? Tälle ei löydy suoraa vastausta Aittolan eikä Pollarin vastauksista. Aittola mainitsee musiikkihenkilöiden valikoituvan usein tehtävään niin, että he toimivat ensin seurakunnassa ja sitten he vain "nousevat" tehtäviinsä. Se, että Aittola mainitsee seurakunnan musiikkivastuussa toimimisen edellytykseksi henkilökohtaisen uskontodistuksen, todistaa sen puolesta, että musiikkityöntekijän henkilökohtainen vakaumus ja arvomaailma vaikuttavat musiikkityöntekijän valintaan, vaikka seurakunta työnantajana itsessään ei valintaa teekään. Pelastusarmeijassa kaikki laulu- ja soittotaitoiset pääsevät Pollarin mukaan musisoimaan, ja tähän riittää pelkästään Pelastusarmeijan toiminnasta kiinnostuminen. Mikäli Pelastusarmeijaan palkattaisiin ammattimuusikko, tulisi työntekijällä Pollarin omakohtaisen näkemyksen mukaan olla musiikkialan koulutus tai hyvät taidot musiikillisesti. Tämä lienee itsestäänselvyys, ettei ammattilaiseksi voi palkata henkilöä, jolla ei ole tietotaitoa kyseisestä asiasta.

Esittelen työssä myös lyhyesti, miten evankelis-luterilaisen kirkon musiikkityöhön voidaan kouluttautua. Herää kysymys: miksi jonkin kristillisen seurakunnan musiikkityöntekijän virkaan vaaditaan pitkä akateeminen tutkinto ja palkkaus, ja toiseen, jossa saattaa olla yhtä vaativia musiikillisia tehtäviä, kelpaa palkaton, kouluttamaton henkilö? Entä jos hengellinen musiikkikenttä uudistuu vielä lisää ja kanttorin työnkuva muuttuu entistä enemmän nuorisomuusikkojen työnkuvan kaltaiseksi, sellaiseksi, jossa vaaditaan nimenomaan monipuolista musiikkikasvatuksellista asiantuntemusta bändisoittamisesta ja äänentoistosta, pitäisikö kirkkomuusikon koulutusta uudistaa? Yksi mielessäni pyörinyt ajatus työn aikana on ollut, voisiko ekumenian kentällä olla tilausta henkilölle, jolla on näkemystä nimenomaan

orkestereista ja ylistysmusiikista? Onko uuden sukupolven kirkkomusiikkikasvatukselliselle työlle ja etenkin koulutukselle tarvetta?

Ainakin Vapaakirkon ja Pelastusarmeijan monipuolisen musiikin idea on jo levittynyt ja levittyy edelleen, ja haluaisinkin haastaa kirkkomuusikon koulutuksen ja heittää idean, että musiikkikasvatuksen ja kirkkomusiikin koulutuksen kombinaatio olisi tulevaisuudessa vielä nykyistä helpommin mahdollista.

Musiikillisesti kristillisten yhteisöjen toiminta on melko sekalaista, mutta juuri musiikki saattaa yhdistää toisistaan muuten opillisesti vieraampia yhteisöjä. Samoja hengellisiä lauluja saatetaan laulaa useammassa seurakunnassa, mutta omalle tyylille uskollisena. Kiinnostavinta on ekumenian kannalta se, että eri seurakunnat kannattavat tietynlaista musiikkitraditiota. Kristillinen seurakunta tuo yhteen erilaisia ihmisiä eri lähtökohdista, mutta silti erottelee omilla uskontunnustuksillaan ja korostuksillaan. Näksisin, että seurakuntaa voidaan pitää rakentavana lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevana tahona, mutta toisaalta myös rajoittavana ja yhdenlaisen maailmankuvan antavana. Riippuu pitkälti seurakunnasta, sen historiasta ja yhteistöstä, millaisen musiikillisen kasvuympäristön se tarjoaa. Niin lapselle, nuorelle kuin aikuisellekin se voi kuitenkin parhaimmillaan olla hengähdyspaikka ja mahdollisuus musisoida omana aitona itsenään.

LÄHTEET

Aalto Seppo. (1976). *Hengellinen laulukirja*. Vantaa. Ristin voitto. 1. painos.

Aittola Voitto. (2014). Sähköpostitiedonanto Vapaakirkon musiikkityöstä. 14.1.2014.

Ammattinetti. (2014). Kirkkomuusikko. Viitattu 13.1.2014. Saatavissa:
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/172_ammatti

EVL. (2013). Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Verkkosivusto. *Rippikoulu tavoittaa tytöt ja pojat tasapuolisesti*. Julkaistu 19.4.2013. Viitattu 13.6.2015. Saatavissa:
<http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/CE05315A2850FC2CC2257B52002AAF39?OpenDocument&lang=FI>

EVL. (2014a). Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Verkkosivusto. *Kirkko toimii paikallisesti seurakunnissa*. Viitattu 16.6.2015. Saatavissa:
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/9C9A51590FC8D085C2256FEA003A186E?OpenDocument&lang=FI>

EVL. (2014b). Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Verkkosivusto. *Jumalanpalvelus elää ja muuttuu ajassa*. Viitattu 10.12.2014. Saatavissa:
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/2F98BFEA22125232C2257480004696D6?OpenDocument&lang=FI>

Helsingin metodistiseurakunta. (2015). Helsingin metodistiseurakunta. Verkkosivusto. *Lyhyesti metodismista*. Viitattu 13.6.2015. Saatavissa:
<http://www.helsinginmetodistiseurakunta.fi/metodismista>

Kirkkolaulu. (2014). Suomen ortodoksinen kirkko. Verkkosivusto. *Kirkkolaulu*. Sirpa Korialan artikkeli ortodoksisesta kirkkomusiikista. Viitattu 10.12.2014. Saatavissa:
<https://www.ort.fi/kirkkotutuksi/kirkkolaulu>

Koskelainen Laura. (2013). *Musiikki soi laidasta laitaan*. Kirkko & Kaupunki –lehden nettijulkaisu. Helsingin seurakuntayhtymä. Julkaistu 10.6.2013. Viitattu 13.1.2014. Saatavissa: <http://www.kirkkojakaupunki.fi/uutiset/musiikki-soi-laidasta-laitaan>

Metodistikirkko. (2014). Suomen Metodistikirkko. Verkkosivusto. Viitattu 10.12.2014. Saatavissa: www.metodistikirkko.fi

Musiikkityö. (2014). Tampereen Metodistiseurakunta. Verkkosivusto. *Musiikkityö*.
<http://www.tampereenmetodistisrk.fi/palvelupaikat-ja-toimintamuodot/musiikkityoe>

Laulun Aika. (2008). *Laulun aika*. Hengellisen laulukirjan lisäosa. Aikamedia Oy.

- Pelastusarmeija. (2014). *Historia*. Verkkosivusto. Viitattu 12.1.2014. Saatavissa: <http://pelastusarmeija.fi/me/tutustu/historia/>
- Pelastusarmeijan Laulukirja. (1990). *Pelastusarmeijan Laulukirja*. Helsinki. Pelastusarmeijan päämaja.
- Pitkänen Marko. (2014). Sähköpostitiedonanto Ortodoksikirkon musiikkityöstä. 13.1.2014.
- Raamattu. (1938). Vuoden 1938 kirkolliskokouksen käyttöön ottama Suomennos.
- Rossi Jukka. (1999). *AD2000 Kohtaamisia. Suomalainen usko*. Jyväskylä. Kirjapaja.
- Sanasto (2014). Suomen Evankelis-luterilainen kirkko. Aamenesta öylättiin –verkkosanasto. *Jumalanpalvelus*. Viitattu 10.12.2014. Saatavissa: <http://www.ev12.fi/sanasto/index.php/Jumalanpalvelus>
- Sariola Yrjö. (1986). *Jumalan kunniaksi ja mielen rakennukseksi. Musiikin teologian peruskysymyksiä*. Helsinki. Sley-Kirjat Oy.
- Sidoroff Mikko. (2014). Sähköpostitiedonanto ortodoksikirkon musiikkityöstä. 9.1.2014.
- SEN (2014a). Suomen Ekumeeninen Neuvosto. Verkkosivusto. *Ekumenian tietopankki*. Viitattu 7.1.2014. Saatavissa: http://www.ekumenia.fi/ekumenian_tietopankki/
- SEN (2014b). Suomen Ekumeeninen Neuvosto. Verkkosivusto. *SEN esittäytyy*. Viitattu 25.3.2014. Saatavissa: http://www.ekumenia.fi/sen_esittaytyy/jasenkunta_-_medlemskapskretsen/
- Suomen ortodoksinen kirkko. (2015). Ortodoksisen kirkon keskusrekisteri. Viitattu 13.6.2015. Saatavissa: <https://www.ort.fi/keskusrekisteri>
- SVK Historia. (2014). Suomen Vapaakirkko. Verkkosivusto. *Suomen Vapaakirkon historia*. Viitattu 13.1.2014. Saatavissa: <http://www.svk.fi/?sid=232>
- SVK Musiikki (2014). Suomen Vapaakirkko. Verkkosivusto. *Monipuolinen musiikki inspiroi*. Viitattu 13.1.2014. Saatavissa: <http://www.svk.fi/?sid=74>
- Tenhunen Katri. (2014). Sähköpostitiedonanto katolisen kirkon musiikkityöstä 8.1.2014.
- Turun Sanomat. (2006). Lehtiartikkeli. *Pelastusarmeijan jäsenmäärä supistuu*. Julkaistu 5.3.2006. Viitattu 20.3.2014. Saatavissa: <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1074105141/Pelastus+armeijan+jasenmaara+supistuu>
- USKOT – RESA. (2014). Suomen Ekumenian Neuvosto. Verkkosivusto. *Uskonnollisten yhteisöjen määrä suomessa kasvaa nopeasti*. Viitattu 7.1.2014. Saatavissa:

http://www.ekumenia.fi/uskot_-_resa/uskonnollisten_yhteisojen_maara_suomessa_kasvaa_nopeasti/

Uskonnot Suomessa. (2014). Viitattu 8.1.2014. Saatavissa: <http://www.uskonnot.fi/uskonnot/>

Vapaakirkko. (2015). Viitattu 16.6.2015 Saatavissa: <http://www.svk.fi/?sid=413&tid=463&arc=1>

Virsiokirja. (1986/2008). *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Virsiokirja*. Toinen, korjattu painos. Helsinki. Kirjapaja.